

Den næste sag på dagsordenen var:

3) *Forespørgsel nr. F 7:*

Forespørgsel til socialministeren:

»Hvilke initiativer agter regeringen at iværksætte for hurtigst muligt at afhjælpe hjemløsheden og den sociale nød i storbyerne, herunder problemerne for de psykisk syge?«

Af Jytte Hilden (S), Pia Christmas-Møller (KF), Eva Kjer Hansen (V), Hanne Thanning Jacobsen (SF), Tom Behnke (FP), Mimi Jakobsen (CD), Lone Dybkjær (RV) og Kofod-Svendsen (KRF).

(Forespørgslen anmeldt 29/10 92. Fremme af forespørgslen vedtaget 5/11 92).

Begrundelse

Jytte Hilden (S):

Folketinget skal i dag diskutere en forespørgsel om, hvilke initiativer regeringen agter at iværksætte for hurtigst muligt at afhjælpe hjemløsheden og den sociale nød i storbyerne, herunder problemerne for de psykisk syge.

Jeg kan sige, at vi fra Socialdemokratiets side er meget glade for, at vi i dag får denne debat. Der er ingen tvivl om, at vi efterhånden i vore storbyer, men også andre steder i stigende omfang ser en polarisering af vort samfund. En tur på Københavns Hovedbanegård – og måske lidt senere ned ad Istedgade – sætter både ord og billeder på, hvad der sker rundt omkring.

Vi bruger ord som posedamer, gadebørn, parkbumser, psykisk syge, og hvad ved jeg. Vi kan se det alle sammen, vi er alle klar over det. Det, der er det svære ...

Formanden:

Vi er begyndt på en forespørgsel, og jeg går ud fra, at det interesserer medlemmerne at høre begrundelsen for forespørgslen. Må jeg bede om ro i salen!

Jytte Hilden (S):

Ja, man kunne håbe, at formanden havde ret.

En tur på Københavns Hovedbanegård, en tur ned ad Istedgade eller en tur i nogle af vore andre storbyer sætter både ord og billeder på den polarisering og den proletarisering, som jeg taler om. Vi bruger ord som gadebørn, po-

sedamer, parkbumser, psykisk syge, hvad ved jeg. Vi kender dem alle, billederne; vi kender dem alle, ordene. Det, vi i dag i fællesskab i Folketinget vil forsøge, er at sætte handling bag, at gøre, hvad det nu er; der skal gøres.

Med disse ord vil jeg glæde mig til debatten.

Besvarelse

Socialministeren (Else Winther Andersen):

Jeg vil gerne sige, at jeg er meget glad for, at samtlige partier står bag denne forespørgsel. Jeg tager det som udtryk for, at vi alle her i salen er enige om, at vi står over for et problem, som har krav på en særlig interesse. Det er vigtigt, at vi får en bred debat om de svageste i vores samfund, at vi får sat fokus på nogle ting, og at vi finder nogle løsningsmuligheder.

For vi må jo erkende, at selv om det sociale og sundhedsmæssige sikkerhedsnet er finmasket og omfatter alle, er der et stigende antal mennesker, som ikke i tilstrækkelig grad hjælpes med de eksisterende offentlige tilbud. Det gælder f.eks. de hjemløse, folk med misbrugsproblemer og psykiske problemer, men også andre, der lever en meget ensom og isoleret tilværelse på kanten af samfundet. Ofte er der tale om mennesker med multiproblemer: Et stigende antal af de hjemløse har psykiske lidelser, flere mennesker med psykiske lidelser har misbrugsproblemer, og dertil kommer voldsproblemer, omsorgssvigt over for børn, prostitution m.v.

Socialministeriet holdt den 22. september 1992 et erfaringsudvekslingsseminar om socialt udsatte grupper. Deltagerne var fra forskningsverdenen, kommunerne, institutionerne, projekter og det frivillige sociale arbejde. På seminaret drøftedes forskning, det frivillige sociale arbejdes medansvar og de private virksomheders sociale medansvar med det formål at få tilvejebragt et bedre beslutningsgrundlag for samtlige aktiviteter på området.

De samme emner blev vendt på en temadag med Socialudvalget den 21. oktober 1992. Temadagen havde til formål dels at forberede den forespørgselsdebat, vi har i dag, dels at belyse de forskellige problemstillinger i forbindelse med en ændring af § 105-området. På temadagen fik vi en generel vurdering af situationen og nogle bud på, hvilke konkrete områder der burde sættes ind på.

[Socialministeren]

Socialt udsatte grupper er et af Socialministeriets højt prioriterede forskningstemaer. I 1990 kom rapporten »Prostitution i Danmark«, der var en del af det videnskæssige grundlag bag oprettelsen af centeret for information og rådgivning om prostitutionsforebyggelse. I 1991 kom rapporten »Gadebørn i Storkøbenhavn«. I 1992 har vi fået to nye undersøgelser fra SFI, der omhandler de allerdårligst stillede, nemlig rapporten »De socialt udstødte« og rapporten »Udstødte og sårbare«, der er del af den samlede evaluering af SUM-programmet.

Lad mig sige to ting om SUM og de udsatte grupper: Der var i alt 1.786 projekter, der fik støtte fra SUM-midlerne. Heraf var det omkring 80 projekter eller ca. 5 pct., der rettede sig mod de grupper, vi taler om her i dag. Udsatte grupper var ikke specielt i fokus ved SUM-programmet. Det var på forhånd politisk bestemt, at programmet skulle sigte bredt, men man kan alligevel godt stå tilbage med det indtryk, at de svageste blev sorteret, at de blev sorteret fra i projekterne.

Det er der flere forklaringer på; forskerne peger bl.a. på, at projektfolk går uden om de tungeste og mest besværlige grupper, at udsatte grupper gerne vil have lov at være i fred for andres normalitet, og at mere ressourcestærke grupper i lokalsamfundet snupper projektmidlerne og opmærksomheden for næsen af de svage grupper. Det er vigtige erfaringer, der peger på nødvendigheden af at satse direkte og målrettet på de udsatte grupper og tilpasse indsatsen til udsatte gruppers kvalitativt særlige behov.

Andre vigtige erfaringer er meldinger fra det praktiske liv om væksten i de såkaldte multi-problemgrupper – mennesker, der har et sammenfald af flere forskellige tunge problemer – som tit sætter sig mellem to stole. Det er en stor udfordring, der stiller krav om en koordineret indsats og et samarbejde på tværs af de offentlige og private systemer.

Der er nogle områder, som vi skal have belyst mere grundigt for at komme videre med vores indsats. Det gælder bl.a. spørgsmålet om, hvilke botilbud de udsatte grupper – og især udsatte grupper i de store byer – har brug for. Det er de allerdårligste, det er sværest at finde bolig til. Forsorgerhjemmene kan gang på gang fortælle om meget belastede beboere, der

ikke hører hjemme på en § 105-institution. Vi må have mere viden om, hvorledes det offentlige og det frivillige sociale arbejde bedst kan samarbejde, og ikke mindst om, hvad det frivillige arbejde kan og vil påtage sig i samarbejdet. Det er jo ikke sådan, at det offentlige kan klare frisag ved at dele nogle penge ud og så i øvrigt overlade opgaverne og ansvaret til de frivillige.

Endelig er der behov for undersøgelser, der følger udsatte grupper over en tidsperiode, for at få mere at vide om de udsatte gruppers egne normer, værdier og mål for, hvad der er god hjælp. Det er vigtigt, at hjælpen så vidt muligt ydes på modtagerens egne præmisser.

Puljer og forsøgsprojekter er noget forholdsvis nyt i dansk socialpolitik, men jeg tror, det er kommet til for at blive. Puljerne giver mulighed for at yde en hurtig indsats, når der dukker nye problemer op som f.eks. gadebørnsproblematikken. De projekter, der sættes i gang for puljemidler, gør det endvidere muligt at indhøste viden, gode og dårlige erfaringer, inden der eventuelt iværksættes generelle, landsdækkende foranstaltninger.

I dag har vi på det sociale område PUF, Socialministeriets midler til udvikling af frivilligt socialt arbejde, på 50 mio. kr., og derudover har vi aktivpuljen, der primært retter sig mod unge bistanndsklienter og langtidslidende, på 25 mio. kr. I øjeblikket arbejder Socialministeriet sammen med de frivillige sociale hjælpeorganisationer på en mere målrettet anvendelse af puljemidlerne. Der er allerede sket en vis målretning af PUF-midlerne; i det omfang det har været muligt inden for puljens rammer, er der foretaget målretning til gavn for de særligt udsatte. Grupper, der har fået høj prioritet for støtteåret 1993, er sindslidende, hjemløse og misbrugere, prostituerede, gadebørn og udsatte minoritetsgrupper.

Endvidere har vi psykiatripuljen på 15 mio. kr. til forbedring af ikkeindlagte psykiatiske patienters forhold i forbindelse med bolig, beskæftigelse og fritid. Bevillingen, der kom på finansloven i 1991, har vist sig at være et vigtigt led i udviklingen af den lokale støtteindsats for sindslidende. I løbet af bevillingens første år er 18 projekter kommet i gang, projekter, der hver har deres særlige betydning for sindslidende og for den igangværende udvikling af socialpsykiatrien, og som for manges vedkom-

[Socialministeren]

mende formodentlig ikke var kommet i gang, hvis der ikke havde været denne bevilling.

Statsministeren gav i sin åbningstale udtryk for, at regeringen ønskede at forstærke indsatsen for de socialt særlig nødstedte mennesker. Som det første og vigtigste initiativ vil jeg fremhæve det lovforslag om § 105-området, som vi jo også får til behandling i Tinget i dag. Dette lovforslag har til formål at tilvejebringe rammer for mere varierede og målrettede tilbud på området. Der åbnes nye muligheder for fleksible løsninger tilpasset de forskellige brugergrupperes forskellige behov, f.eks. øgede muligheder for at oprette mindre boligenheder i lokalmiljøerne, tilknyttet moderinstitutioner, og der lægges op til, at kommunerne inddrages i ansvaret og opgaverne omkring den gruppe borgere, der er tilknyttet § 105-institutionerne.

Jeg ser frem til, at der under Socialministeriet bliver mulighed for at etablere en ny socialpolitisk pulje, der har til formål at afhjælpe særlige problemer for de socialt udsatte, primært i storbyområder. Puljen skal bl.a. tilgo-
de udviklingsprojekter vedrørende boliger til psykisk syge, hjemløse og personer med misbrugsproblemer. Som et vigtigt element indgår, at kommunerne i samarbejde med bl.a. de frivillige organisationer skal udvikle projekter og deltage i en supplerende finansiering.

En sådan socialpolitisk pulje rummer mulighed for en række initiativer over for de svageste grupper. Det er hensigten, at puljen bl.a. skal anvendes til sammen med kommuner og amter at udvikle sociale boformer med henblik på varige løsninger for socialt udstødte personer, herunder personer med psykiske lidelser og misbrugsproblemer.

Det er også vigtigt, at der sikres åbne være- og omsorgssteder, midlertidige botilbud til hjemløse, aktivitetstilbud, ordninger med kontaktpersoner og opsøgende arbejde med henblik på at etablere varige løsninger for disse grupper. Det er endvidere vigtigt at sikre, at de frivillige sociale organisationer, herunder brugerorganisationerne, inddrages i opgaveløsningen omkring denne gruppe borgere.

Der vil som udgangspunkt blive afsat 50 mio. af satsreguleringspuljen i 1993 til disse formål. Ud over at satse på udviklingsprojekter vedrørende bo-, omsorgs- og aktiveringstilbud vil sådan en pulje også kunne anvendes til etablering af en forsøgsordning med støtte- og

kontaktpersoner for sindslidende. En sådan ordning, der er anbefalet af Socialministeriets følgegruppe om socialpsykiatri, vil kunne medvirke til at forebygge genindlæggelser og øge brugernes livskvalitet.

Herudover vil puljerne også kunne anvendes til etablering af projekter vedrørende støtte til misbrugere med psykiatriske problemer, et projekt for gadebørn og et projekt for forebyggelse af skadevirkninger ved mandlig prostitution. Ud over sådanne projekter sker der, som jeg har nævnt, en større målretning af PUF-midlerne; heri indgår bl.a. et udviklingsprojekt vedrørende socialt medansvar for alle kræfter i lokalsamfundet.

Jeg håber, at de initiativer, regeringen nu spiller ud med, kan være med til at synliggøre og styrke arbejdet for de dårligst stillede, så vi som samfund kan løfte det fælles ansvar for disse de svageste i vores samfund. Jeg vil håbe, at debatten i dag vil være med til at styrke den sociale indsats og forstærke sikkerhedsnettet for de dårligst stillede i samfundet. Dertil kræves en politisk vilje og indsigt, som jeg tror er til stede.

*Forhandling***Karen Jespersen (S):**

Det er især inden for de sidste 5-10 år, at problemet med de hjemløse og socialt udstødte grupper er vokset til et stort og synligt problem. Det er helt nye grupper, der er blevet hjemløse og socialt udstødte: unge og yngre mennesker, mange med psykiske lidelser, mange med misbrugsproblemer, mange med stofmisbrug, småkriminalitet, mennesker, der føler sig fortabt, uden selvrespekt og efterhånden uden evnen til selv at klare sig i hverdagen.

Mange frivillige organisationer har gjort en stor og værdifuld indsats for disse grupper, men det er ikke nok. Det er det offentliges ansvar – og det gælder både stat, amter og kommuner – at hjælpe mennesker i nød; det sker ikke i tilstrækkeligt omfang i dag, og det er derfor, vi nu har denne debat. Det er en debat, der gerne meget hurtigt skulle føre til en effektiv og reel indsats for de mest truede grupper. Vi skal ikke nøjes med forsøg og pilotprojekter, nej, der skal ske noget, der betyder, at det her problem bliver mindre, at det bliver syn-

[Karen Jespersen]

ligt, og at der bliver færre hjemløse. Det vil jeg gerne vide om regeringen er enig i.

Den indsats, vi sætter i gang i dag, angriber imidlertid kun de helt akutte problemer for de mest udsatte grupper, og det er ikke nok. Hvis vi nøjes med det, er det som at forsøge at tømme et badekar med et fingerbøl, mens nyt vand fosser fra hanen ned i karret. Derfor er vi nødt til efter denne debat at gå i gang med en mere samlet plan for en forebyggende indsats, der sikrer, at ikke nye, store grupper ender i social nød og hjemløshed. Det drejer sig om det tredje arbejdsmarked, det drejer sig om socialt arbejde i boligområderne, det drejer sig om alkoholpolitik, kriminalforsorgen og andre områder.

Vi er i den situation, at meget store grupper mennesker er i risikogruppen. Hvis vi ikke gør noget, vil der med meget stor sandsynlighed ske det, at problemet med de hjemløse i de kommende år bliver meget, meget værre, for årsagerne til, at vi har hjemløse, udstødte mennesker, er jo ikke væk, men ser tværtimod ud til at vokse. For os er det selve velfærdssamfundet, der er truet, og man kan frygte, vi er på vej til nye, store klasseskel i vores samfund. Det er vores ansvar at forhindre, at det sker.

Arbejdsløsheden er værre end nogen sinde, og mange mennesker har været uden arbejde i mange år, ja, nogle har aldrig været på arbejdsmarkedet. Det er så mennesker, der i deres hverdag ikke har mange tilbud om noget at tage sig til, noget at få hverdagen fyldt ud med. For mange er der simpelt hen ikke noget fornuftigt at tage sig til, og det fører nemt til ensomhed, druk, skilsmisse og psykiske sygdomme.

Tilmed er hele det sociale og psykiatriske behandlingssystem netop i disse år blevet lagt om til færre døgntilbud, færre psykiatriske sengepladser og mere ambulans behandling. Det er nok godt for nogle af de mennesker, der ikke er så dårligt stillede, og som helst vil være i deres normale omgivelser, men for mange af de psykisk syge og de socialt meget dårligt stillede er det lidt af en katastrofe. De bliver bedt om selv at klare deres hverdag, og det kan de ikke.

I foråret 1991 vedtog Folketinget en omfattende dagsorden til gavn for de sindslidende. De ting, der her blev besluttet, er i høj grad vigtige for gruppen af hjemløse og socialt ud-

stødte, og derfor er det meget vigtigt, at de forbedringer bliver ført ud i livet. De psykisk syge, der også har sociale problemer og misbrugsproblemer, er en af de grupper, der er hårdest ramt, og som har sværest ved at klare sig selv.

De hjemløse udstødte bor som regel på forsorgshjem og herberger, de flakker om mellem institutionerne, eller de lever rundt omkring på gader og trappeopgange. Nogle af dem kan nogenlunde klare sig selv, hvis de får et sted at bo, men mange af dem kan det ikke; debatten i dag drejer sig især om de hjemløse, der ikke kan klare sig, selv ikke hvis de får en lejlighed. De kan simpelt hen ikke klare de mest elementære ting i hverdagen, og nogle af dem er så plagede af angst og ensomhed, at de ikke kan bo alene, men skal have andre mennesker i nærheden. De mangler ikke kun et tag over hovedet, de mangler også evnen til at leve alene under et tag.

Derfor er det meget vigtigt, at forespørgselsdebatten i dag ender med, at vi bliver enige om, at der skal laves en ny type boliger. Det skal være boliger, hvortil der er tilknyttet omsorg, hjælp, aktiviteter og behandling i større eller mindre omfang. Det er helt afgørende for at hjælpe denne gruppe mennesker, at der bliver lavet sådan nogle boliger, der ikke er traditionelle institutioner, men som heller ikke er lejligheder, hvor man er helt overladt til sig selv.

I en rapport fra Amdsrådsforeningen fra 1990 om denne gruppe mennesker står der netop, at nogle institutioner har overtaget lejligheder og huse, som de har indrettet til bokollektiver til 2-4 mennesker med fælles aktiviteter, såsom madlavning og opholdsrum. Der står også, at resultaterne er gode, og at sådanne bokollektiver er den rigtige løsning for en stor gruppe af dem, der i dag bor på forsorgshjem og herberger. Det er jo ikke nye tanker, dette her, men man må desværre konstatere, at der ikke er gjort nok for at føre dem ud i livet.

Men vi skal ikke bare købe gamle villaer og indrette opgange og lejligheder; der er også brug for at prøve at bygge nyt, f.eks. i forbindelse med herberger og forsorgshjem, og lade nogle af de hjemløse flytte ind der og bruge herberget som støttefunktion. Jeg vil gerne spørge ministeren, om det er muligt at lave den slags boformer inden for den eksisterende lovgivning, eller om lovgivningen skal laves om.

[Karen Jespersen]

Jeg vil også godt spørge ministeren om, hvor mange penge regeringen egentlig forestiller sig at der skal til, hvis hjemløsheden for disse særlig hårdt belastede grupper virkelig skal afhjælpes. Hvordan mener ministeren støtten til sådanne boliger skal gives? I hvilken form skal den gives? Og hvor mange boliger kan man egentlig få for et bestemt beløb, lad os sige 10 mio. kr.? Hvor mange mennesker taler vi om her? Hvor mange kan vi hjælpe?

Det, vi diskuterer i dag, er også, hvordan vi sætter mere skub i amternes og kommunernes indsats. Mange af disse områder er jo lagt ud til amter og kommuner, men vi må desværre konstatere, at den indsats, der har været gjort, ikke har været tilstrækkelig. Derfor er dette en opfordring til et bedre samarbejde mellem stat, amter og kommuner for at få nogle projekter i gang, der virkelig hjælper denne gruppe mennesker. Men det er også en opfordring til regeringen om, at den i sine forhandlinger med amterne og kommunerne om den årlige økonomi tager disse problemer med i betragtning, og jeg vil egentlig godt have, at ministeren redegør for, hvordan det kan ske. I hvilken form kan vi sikre, at amterne og kommunerne virkelig tager disse problemer alvorligt og gør en indsats for at få dem løst?

Imidlertid kan vi ikke bare skubbe spørgsmålet over på amter og kommuner, hverken når det gælder det helt akutte problem for de særlig hårdt ramte, socialt nødstedte mennesker, eller når det gælder en mere langsigtet forebyggende indsats. Derfor er det vigtigt, at vi efter denne debat prøver at gå videre med en samlet plan, hvor vi forsøger at opstille nogle målsætninger for, hvordan vi forebygger. Det kan godt være, at vandene her vil skilles, men for Socialdemokratiet er det utrolig vigtigt, at vi ikke om 5 eller 10 år må konstatere, at dette problem er blevet større, at vi ikke skal stå og se tilbage på dagen i dag og sige: Hvorfor så vi dog ikke, hvad det var for en udvikling, der var i gang, og hvorfor gjorde vi dog ikke noget ved det? Vi vil meget gerne være med til at gøre en indsats med den målsætning, at problemet skal stoppes, det må ikke vokse sig større.

Jeg skal på vegne af samtlige Folketingets partier: Socialdemokratiet, Det Konservative Folkeparti, Venstre, SF, Fremskridtspartiet, Centrum-Demokraterne, Det Radikale Venstre og Kristeligt Folkeparti stille følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

- »Idet Folketinget pålægger regeringen
- at udvikle sociale boformer sammen med kommuner og amter med henblik på varige løsninger for socialt udstødte personer, herunder personer med psykiske lidelser og misbrugsproblemer,
  - at sikre åbne værelse- og omsorgssteder, herberger, aktivitetstilbud samt ordninger med kontaktpersoner og opsøgende arbejde med henblik på at etablere varige løsninger for de ovennævnte grupper,
  - at sikre, at det frivillige sociale arbejde, herunder brugerorganisationerne, inddrages i opgaveløsningen omkring denne gruppe borgere,
  - at følge udviklingen af ovenstående og af den tidligere vedtagne indsats for de socialt udstødte grupper,
  - at tilrettelægge en tilbagemeldingsprocedure, der giver Folketinget mulighed for at vurdere udviklingen i omfang og kvalitet af kommunernes og amternes indsats,
  - som udgangspunkt at afsætte 50 mio. kr. af satspuljen i 1993 og i de følgende år sikre midler til disse opgaver med hovedvægten på storbyerne samt
  - at sikre, at disse forhold inddrages i de årlige økonomiske forhandlinger mellem stat, amtskommuner og kommuner, således at der er sat gang i disse foranstaltninger inden 1. januar 1994,
- går Folketinget over til næste sag på dagsordenen.«

(Dagsordensforslag nr. D 18).

Formanden:

Der er fremsat et langt forslag om motiveret dagsorden – nok i kanten af forretningsordens bestemmelser i så henseende; men jeg skal oplæse det: (se foran).

Jeg skal lade dette forslag om motiveret dagsorden, som jo bærer præg af, hvor mange partier der står bagved, indgå i den videre debat.

Pia Christmas-Møller (KF):

Det danske socialsystem hører til blandt verdens fineste, mest forgrenede og dyreste. Det har vi råd til, fordi vi har opbygget et moderne velfærdssamfund, som også kan måle sig blandt de bedste på verdensplan. Det er vi

[Pia Christmas-Møller]

stolte af med god grund. Da fundamentet truede med at smuldre på grund af usunde træk ved vores økonomi for 10 år siden, tog vi os sammen og gik på kur. Det skete lige akkurat i tide. Dommedagsprofetierne blev gjort til skamme, og vi har i fællesskab ikke bare bevaret, men også udbygget velfærden målt i kroner og øre.

Aldrig har vi tjent så mange penge i Danmark, og aldrig har vi overført så mange penge til hinanden. Socialcheferne talte på deres nylige årsmøde om den administrative belastning, der følger i kølvandet på, hvad de kalder den forkælede rødvinsgenerations tilbøjelighed til at henvende sig på bistandskontoret selv med det mindste problem, endog før andre løsningsmuligheder overhovedet er overvejet. Afslag følges op med bunker af ankesager. Holdningerne er i skred, lød meldingen. Flere og flere betragter ikke offentlig støtte som hjælp i en social nødsituation, men som en rimelig dividende på skatten. Ja, man må spørge sig selv, om kæden er hoppet af systemet, og om det ikke snart var på tide, at vi i Folketinget tog fat på den overordnede prioriteringsdiskussion.

Arbejdsløsheden er vores største problem. Den mærkes som en økonomisk bet for både den enkelte og for samfundshusholdningen, men ingen behøver at sulte eller at stå uden tag over hovedet som følge af arbejdsløshed. Og godt for det – det er slemt nok i sig selv at gå ledig.

Tilsyneladende står vi altså fortrinsvis med nogle temmelig luksuriøse problemer, i hvert fald målt med international målestok. Alligevel er der, al vores gode vilje til trods, alle vores fine forkromede systemer til trods, en gruppe mennesker, som vi ikke formår at hjælpe. De føler sig, og de er i vidt omfang, uden for fællesskabet. Og det er de allersvageste, de alermest udsatte og problembelastede mennesker. Det er posedamen på banegården, alkoholikeren på bænken, narkomanen og gadebørnene, omflakkende psykisk syge og andre med multiproblemer.

Det er en hård nyser at skulle erkende, at vort fine velfærdssamfund med vore fine sociale systemer slet ikke i tilstrækkeligt omfang formår at nå ud til dem, der har det allerdårligst. Der er tale om mennesker, der har det så dårligt, at de slet ikke føler, at de hører med til

vort fællesskab. For dog at bevare en smule af selvrespekten formulerer nogle af dem det sådan, at de har meldt sig ud af samfundet.

Der har og vil til alle tider være personer, som aktivt og med fuldt overlæg melder pas på normaliteten. Det skal der være plads til. Succesen for velfærds- og socialpolitikken skal ikke måles på, om vi får alle tilpasset en slags normalskabelon. Vi skal derimod måle vores socialpolitik på, om vi når ud med en håndsrækning til dem, der virkelig har behov for støtte til at komme videre i tilværelsen. Dette at hjælpe dem, der ikke kan klare sig selv, er jo ret beset selve kernen i enhver socialpolitikks eksistensberettigelse.

Men her fortæller de barske kendsgerninger os, at vi langtfra er gode nok. Erfaringerne fortæller også, at det ikke så meget er et spørgsmål om, hvor mange penge vi propper i socialsektoren, eller hvor mange penge vi sender rundt til hinanden for at afbøde de værste skadevirkninger af skattesystemet. Det handler langt mere om holdninger og værdier og om, hvordan vi kanalisere pengene, og hvordan den samlede hjælp tilrettelægges.

Her må vi imidlertid have gjort op med nogle dogmer og fordomme, og det er en proces, som er godt i gang. Jeg tænker bl.a. på den kendsgerning, at de private frivillige organisationer nu er ved at nå bred anerkendelse for, at de rent faktisk er langt bedre til at nå ud til de allersvageste grupper end mange af de offentlige tilbud. De frivillige private organisationer kan således dokumentere ikke alene, at de har en berettigelse, men også at de har en overordentlig betydningsfuld rolle at spille i den samlede socialpolitik.

Jeg synes, det er vigtigt, at den erkendelse nu omfatter samtlige partier, og at et samlet Folketing i dag vil vedtage en dagsorden, hvori det udtrykkeligt siges, at disse organisationer skal inddrages i opgaveløsningen. Heri ligger, at de særlige muligheder, de private og frivillige organisationer har, skal udnyttes maksimalt, og at organisationerne skal have ikke kun den politiske og moralske støtte, men også den økonomiske støtte, der er nødvendig til opgavernes løsning.

Heri ligger derimod ikke, at vi fra politisk side vil hælde ansvaret for samfundets svageste over på de private og frivillige organisationer. Det endelige ansvar er og må altid være placeret hos det offentlige – ingen tvivl om det.

[Pia Christmas-Møller]

Nu kunne én og anden måske stille det spørgsmål: Hvorfor er de private og frivillige organisationer så meget bedre til at nå ud til de allersvageste? Kunne det offentlige ikke lære teknikken? Ikke for at udkonkurrere de private, men for at optimere resultaterne af den samlede offentlige og private indsats. Hvad er det, de private kan, som det offentlige ikke kan? Det er jo, hvad man kunne kalde et par gode spørgsmål, og der findes ikke – i hvert fald ikke på nuværende tidspunkt – et entydigt svar.

I det hele taget har de private organisationer lige så lidt som det offentlige et dækkende svar på, hvordan man får de sidste med. Ingen er altså gode nok til at løse denne del af den socialpolitiske opgave på nuværende tidspunkt. Derfor har vi behov for målrettet forskning og forsøg på området, men som tidligere nævnt er de private og frivillige organisationer ikke desto mindre bedre til opgaven end det offentlige. Hvorfor? Selv peger de på tre mulige hovedårsager. For det første har organisationerne normalt et idépræget arbejds- og eksistensgrundlag. Det kan være religiøst eller af anden idealistisk art.

For det andet dækker det samlede udbud af organisationer en meget bred vifte af forskellige idégrundlag, hvilket giver mange forskellige muligheder for tilgange til den udstødte gruppe, som jo mildest talt også består af mennesker med vidt forskellige problemer og behov.

Endelig for det tredje: De private organisationer kan handle meget mere fleksibelt i forhold til den enkelte, fordi de ikke i samme grad som det offentlige behøver at leve op til den mindste detalje i diverse cirkulærer m.v.

Når jeg hæfter mig ved disse tre forhold, er det, fordi jeg tror, det er vigtigt, at vi i forbindelse med udbygningen af samarbejdet med de private og frivillige organisationer passer nøje på ikke at omklamre dem så meget, at de mister deres individuelle identitet, som jo netop er deres styrke.

Jeg tror også, det er vigtigt at lytte til det signal, der ligger i, at de private organisationer kan udvise større smidighed. Henning Muff fra Kontaktudvalget sagde ligeud på SUM-konferencen for nylig, at flere af vores i øvrigt velmente krav til minimumsstandarder på bl.a. boligområdet kunne virke som en utilsigtet barriere for at hjælpe de udstødte, hjemløse m.v. på ret køl.

Jeg tror, at der ligger en meget stor opgave i at udvikle nye boformer, som kan tilgodese de socialt allermost belastede personers særlige behov. Det drejer sig ikke mindst om boliger, som den enkelte kan overskue både fysisk, økonomisk og psykisk. De kan etableres enten som selvstændige enheder, som bofællesskaber eller kollektiver med tilknytning til et forsorgshjem eller en anden § 105-institution. Man kan tænke sig mange variationer, og vi har virkelig brug for eksperimenter og nytænkning.

Nok så vigtigt er det, at vi sikrer tilstrækkeligt med åbne være- og omsorgssteder med både dag- og døgnpladser, som kan benyttes efter selvmøderprincippet.

Vi er fra konservativ side derfor yderst tilfreds med, at dagsordenen også på disse punkter lægger op til en konkret indsats. Vi er også tilfreds med, at dagsordenen lægger op til at lægge øget vægt på det opsøgende arbejde og på kontaktpersonordninger.

Jeg må i det hele taget sige, at vi i den konservative folketingsgruppe er meget glade for, at vi har fået denne debat i dag. Tak til socialministeren, som i sin besvarelse understregede, dels at der er meget i gang på det sociale udviklingsområde, dels at regeringen har en stærk vilje til at forstærke indsatsen også økonomisk.

Statsministeren lagde i sin åbningstale vægt på, at der i dette folketingsår blev sat fokus på indsatsen over for de socialt nødstedte. Jeg synes, det er utrolig tilfredsstillende, at det ikke alene er samtlige Folketingets partier, som står bag selve forespørgslen, men at det også er lykkedes os i fællesskab at formulere en dagsorden med et meget konkret og vidtrækkende indhold. 50 mio. kr. er afsat til formålet, og pengene hentes fra satspuljen. Jeg synes, det er et fint eksempel på det arbejdende folkestyre, at samtlige otte partier har fundet fodslag om, hvad der skal satses på, hvad det koster, og hvorfra pengene skal komme. Det er en anstændig måde, hvorpå denne vigtige sag nu sættes i fokus. Og de mennesker, det handler om, fortjener, at vi fortsætter denne linje.

Nu er det handling og resultater, der tæller!

(Kort bemærkning).

Karen Jespersen (S):

Det, der fik mig til at gå på talerstolen, var

[Karen Jespersen]

nogle bemærkninger fra fru Pia Christmas-Møller, hvoraf man næsten kunne få det indtryk, at grunden til, at nogle af de her omtalte grupper ikke blev hjulpet, var, at vi ikke havde fundet de rigtige måder at gøre det på. Fru Pia Christmas-Møller talte om vores store, forkromede systemer og fremstillede det, som om vi gjorde alt, hvad vi kunne, men det er jo faktisk ikke rigtigt.

Der er nogle områder, hvor vi ved, at en økonomisk indsats ville hjælpe. Et lille eksempel er Kriminalforsorgen i Frihed.

Der er lavet en udmærket bog af Amtsrådsforeningen, der gennemgår problemet på dette område og diskuterer, hvad man kunne gøre for de grupper, det drejer sig om. Her står der meget direkte, at kriminalforsorgens tilsyn forekommer at spille en særlig vigtig rolle.

Under forhandlingerne om finanslovforslaget foreslog Socialdemokratiet, at man lod være med at spare 7 mio. kr. på kriminalforsorgen, fordi det netop går ud over tilsynet, som i disse år er blevet skåret meget kraftigt ned. Men det kunne vi ikke få flertal for, selv om der her ved en meget lille indsats faktisk kunne gøres noget, som kunne mærkes for disse grupper.

(Kort bemærkning).

Tom Behnke (FP):

Jeg vil allerede gerne på nuværende tidspunkt bede den konservative ordfører om at præcisere nogle af de udtalelser, hun fremkom med, for nu var fru Karen Jespersen oppe at sige, at det var muligt at hjælpe alle. Fru Pia Christmas-Møller sagde i sit indlæg, at der er nogle, der for at bevare selvrespekten siger, at de har meldt sig ud af samfundet; det er ligesom deres undskyldning for at være, hvor de er.

Men vi skal vel ikke være blinde for, at der er nogle – det er ikke mange – i dette samfund, som virkelig ikke ønsker at være med, og det er vel ikke meningen, at vi skal gå ud og med tvang hjælpe dem, hvis de ikke vil have hjælp.

Fru Pia Christmas-Møller sagde også i sit indlæg, at det endelige ansvar er placeret hos det offentlige. Jeg vil gerne høre, om fru Pia Christmas-Møller som repræsentant for den borgerlige regering virkelig vil fastholde den udtalelse eller måske modificere den lidt, for

for mig at se er der ingen tvivl om, at det endelige ansvar ligger hos den enkelte person.

(Kort bemærkning).

Pia Christmas-Møller (KF):

Først til hr. Tom Behnke. Jeg sagde faktisk i mit ordførerindlæg, at der er og altid vil være nogle, som melder pas på normaliteten, og som ønsker at stå uden for de mange fine, forkromede systemer, og det er også i orden. Jeg sagde meget tydeligt, at det ikke er en opgave at tvinge disse mennesker ind i vores systemer og i vores tankegang, i vores skabelon. Bestemt ikke.

Hr. Tom Behnke har selvfølgelig 100 pct. ret i, at vi hver især er ansvarlige for vores eget liv og levned. Det er en grundtese, som det burde være unødvendigt at fremføre her fra Folketingets talerstol. Men når vi taler om den overordnede socialpolitik, mener jeg ikke, at der på noget tidspunkt kan være rimelighed i at lægge dette ansvar over på private, frivillige organisationer.

Til Socialdemokratiets ordfører, fru Karen Jespersen, kan jeg sige, at jeg ikke føler, at en hjælp til kriminalforsorgens tilsyn ville klare samtlige problemer på dette område. Der er mange, der peger på, at et lille nøk her, et lille nøk dér kunne bære i den rigtige retning. De råd skal vi lytte meget grundigt til og vurdere i en større sammenhæng. Og det er jo præcis det, vi lægger op til med den foreslåede dagsorden. Jeg synes i og for sig, at fru Karen Jespersens eget indlæg meget udmærket demonstrerede, at vi ikke har et endegyldigt og fuldt dækkende svar på, hvordan vi skal hjælpe disse grupper i helheden.

(Kort bemærkning).

Karen Jespersen (S):

Det er selvfølgelig helt ud i skoven – hvis jeg må have lov at bruge det udtryk – at påstå, at jeg skulle mene, at man ville løse dette områdes problemer ved at give lidt flere penge til kriminalforsorgen. Men hvis man ikke kommer med konkrete eksempler, bliver man jo altid bedt om at komme med nogle eksempler, og når man så kommer med et eksempel, får man altid at vide, at det jo ikke er hele problemet.

[Karen Jespersen]

Men jeg kunne også spørge omvendt: Når det nu bliver sagt fra en meget kompetent arbejdsgruppe under Amtsrådsforeningen, at kriminalforsorgens tilsyn forekommer at spille en særlig vigtig rolle, og hvis man så faktisk har den holdning, at man gerne vil gøre noget for disse grupper, hvorfor vil man så ikke være med til at give 7 mio. kr. mere til kriminalforsorgen?

Eva Kjer Hansen (V):

Vi kender dem egentlig godt, de hjemløse, de udstødte, men vi hører meget lidt til dem. Det er folk, som opsøger og har hjemme på herberger, forsorgshjem, pensionater, krisecentre og andre institutioner. De har store sociale problemer og ofte også helbredsmæssige problemer. Der er f.eks. tale om alkohol- og stofmisbrugere, psykisk syge, prostituerede, kriminelle, mennesker, der er ensomme, og som mangler selvværd. Det er ikke dem, der råber højt og stiller krav til det sociale system, det er ikke dem, der har kræfterne og ressourcerne til at gøre oprør. Tværtimod er det som regel mennesker, der er isolerede, uden integration med resten af samfundet, og som er ude af stand til at forsørge sig selv. Desto større er vores forpligtelse til at sørge for at hjælpe disse grupper.

Jeg tror, vi trænger til nogle nye initiativer på dette område. Der er selvfølgelig sket en del gennem de senere år: psykiatripuljen på 15 mio. kr. til forbedring af psykiatriske patienters forhold har sat en række gode projekter i gang, SUM-midlerne og andre puljer har været med til at afprøve nogle ting og give nogle erfaringer.

Men i dag har vi åbenbart ikke tilstrækkelige muligheder for at tilbyde den rigtige hjælp til de forskellige grupper, der har hjælp behov. Vi når i hvert fald ikke langt nok ud.

Brugersammensætningen på de forskellige § 105-institutioner har ændret sig væsentligt, siden bistandsloven trådte i kraft i midten af 1970'erne. Der er kommet nye brugere til, f.eks. flere kvinder, førtidspensionister, flygtninge m.v. Der er større aldersspredning, der er kommet flere unge, og mange har tunge og svære problemer at slås med. Brugere er typisk marginaliseret i forhold til arbejdsmarkedet med ringe chance for at komme i en eller anden form for beskæftigelse.

Det stiller krav om en mere målrettet indsats for at kunne hjælpe de forskellige mennesker. Ligesom vi alle er forskellige og har forskellige ønsker og behov, er vi nødt til at målrette indsatsen over for de forskellige udstødte grupper. Hvis ikke hjælpen så vidt muligt er indrettet efter de individuelle behov og ønsker, er det begrænset, hvor mange der vil få den hjælp, de har behov. Det handler jo også om retten til at være anderledes og retten til at sige fra i forhold til det såkaldt normale samfund.

Konkret synes jeg, at der er fire områder, der under debatten i dag skal nævnes, hvor der er brug for initiativer. Jeg mener først og fremmest, at vi skal satse på flere nye og anderledes boformer. Som gruppen af hjemløse har ændret sig, er der brug for andre botilbud. Ud over de institutioner, vi kender, er det vigtigt med mindre institutioner, andre boenheder og bofællesskaber, og der skal være åbne være- og omsorgssteder, aktivitetstilbud og lignende. Jeg synes, det er vigtigt, at der også bliver lavet nogle handlingsplaner for den enkelte bruger, så brugeren også får den professionelle hjælp, vedkommende har brug for.

For det andet er der brug for flere økonomiske midler på dette område. Der vil som udgangspunkt blive afsat 50 mio. kr. af satsreguleringspuljen til forskellige opgaver, ligesom vi jo også i det følgende år kan sikre midler fra satsreguleringspuljen til disse opgaver. Den nye pulje skal bl.a. tilgodese udviklingsprojekter med boformer, botilbud til psykisk syge, hjemløse og personer med misbrugsproblemer. Det er vigtigt, at projekterne bliver målrettede og langsigtede, og der er nok ingen tvivl om, at de største problemer er i storbyerne, hvorfor det er her, hovedvægten skal lægges.

For det tredje synes jeg, at de frivillige organisationer skal inddrages meget i arbejdet. Tit og ofte ser vi jo, hvordan de frivillige organisationer kan yde en væsentlig bedre indsats, end det offentlige system kan. De frivillige organisationer er nogle gange dygtigere til at komme ud til de allersvageste og forsøge at hjælpe dem på vej. Derfor skal vi støtte de frivillige organisationer i deres arbejde. Ikke at de skal overtage ansvaret fra det offentlige, men i en erkendelse af, at vi ikke kan tilbyde tilstrækkeligt via det offentlige system – og det skal vi måske heller ikke – bør de frivillige organisationer støttes og inddrages så meget som overhovedet muligt i tilrettelæggelsen af tilbudene.

[Eva Kjer Hansen]

Endelig vil jeg som det fjerde nævne, at jeg synes, det er vigtigt, at kommunerne i højere grad bliver inddraget i ansvaret. Socialministeren har fremsat et lovforslag, der bl.a. indebærer en finansieringsreform, så kommuner og amter fremover får ansvaret for § 105-institutionerne og kommunerne får mulighed for at oprette institutioner, der især er beregnet for kommunens egne borgere.

Det kommunale engagement vil efter min opfattelse give bedre mulighed for at få sammenhæng i tilbudene og for at tilrettelægge den nødvendige indsats med hensyn til boforhold, aktivitetstilbud og eventuel beskæftigelse. Jeg synes, det er vigtigt, at kommunerne lige så vel har et ansvar og en forpligtelse for disse borgere som for alle andre af kommunens borgere.

Lad mig endelig sige, at jeg synes, det er flot, at alle partier i Folketinget i dag er sammen om denne forespørgsel; det lover godt for indsatsen på dette område. Men jeg synes også, det er vigtigt at nævne, at vi skal følge de initiativer, vi sætter i gang, op; det, som er rigtigt i dag, er jo ikke nødvendigvis det rigtige i al fremtid.

Jeg glæder mig over debatten i dag, og jeg synes, det er en god dagsorden, der foreligger, der fint kan følge op på de problemer, som vi jo rent faktisk alle sammen er enige om findes i dag.

(Kort bemærkning).

Jytte Hilden (S):

Det, der bringer mig på talerstolen, er, at jeg nu i de to sidste indlæg fra regeringspartiernes ordførere har hørt noget om, hvad det normale er, om ikke alle skal være normale. Jeg undrer mig lidt – jeg tror, vi alle sammen er unormale – over, at ingen af de to ordførere for alvor kommer ind på det problem, som er den væsentligste årsag til det, vi taler om nu, også når det drejer sig om samfundets mest udstødte personer, nemlig det arbejde, der ikke findes, den ledighed, som vi ikke længere bør leve med.

Derfor glæder jeg mig meget over det finanslovsforslag, som nu er på plads, og som vil blive vedtaget i løbet af de næste uger, hvor i hvert fald et af de kodeord, Socialdemokratiet har, at sætte investeringer i gang for at skaffe mere arbejde, er i orden.

Når jeg siger det, er det, fordi Socialkommissionen i den rapport, der kom for et par uger siden, pointerer, hvem det er, der i vores samfund bærer den største ledighed. Det er de 30-40-årige. Hvem er de 30-40-årige? Det er dem, der har børn, der går i de første klasser i skolerne. Hvor er det, vi mest af alt ser en dårlig arbejdsmarkedspolitik og en dårlig uddannelsespolitik udfolde sig? Det er lige præcis på børnene.

Derfor synes jeg, vi skal passe morderlig på i denne diskussion, at vi ikke siger, at der er nogle mennesker, der er sådan lidt uden for det normale, modsat alle os andre. Jeg tror, hvert og ét menneske i dette samfund gerne vil være med og gerne på sine egne vilkår vil have lov til at udfolde sig og gerne vil have et arbejde. Derfor synes jeg, vi skulle droppe diskussionen om, hvorvidt noget er normalt eller ikke normalt.

Endelig vil jeg gerne lige gøre opmærksom på, at jeg er helt enig i, at de frivillige organisationer gør et stort stykke arbejde og fortsat bør gøre det, men det må igen og igen pointeres, at det er det offentliges ansvar.

(Kort bemærkning).

Inger Stilling Pedersen (KRF):

Ved en debat som denne vil der naturligvis lyde en masse ord om de dårligst stillede – smukke, skønne ord – men jeg er enig med fru Jytte Hilden, der indledte med at sige, at billederne ude i virkeligheden jo viser os noget helt andet.

Jeg vil gerne spørge Venstres ordfører: Når man taler om handlingsplan – og så så jeg for mig alle disse meget svage grupper – hvad forestiller man sig så af handlingsplan? Skal det være noget med, at man nu skal til at være såkaldt normal igen, eller forestiller man sig, at man nu vil gå ind på den enkeltes præmisser – så kan jeg være med – og spørge: Hvordan kan jeg gøre tilværelsen lidt bedre for dig?

Jeg savner også i debatten noget, som jeg tror den socialdemokratiske ordfører var inde på: Jamen hvorfor har vi problemerne? For det er ikke bare arbejdsløshed, det er også den situation, at man løber panden imod hos det offentlige, når man ikke kan klare tilværelsen længere, fordi man egentlig har ret, men får uret, at man møder så mange store menneskelige problemer, at det hele styrter sammen.

[Inger Stilling Pedersen]

Hvis vi går ud og spørger de enkelte, der er havnet i det, vi diskuterer i dag, vil vi få mange svar. Derfor må vi være nuancerede. Jeg tror, at handlingsplan i hvert fald må være i gåseøjne. Jeg vil gerne høre nogle kommentarer til det.

(Kort bemærkning).

Duetoft (CD):

Både ordføreren for Det Konservative Folkeparti og Venstres ordfører brugte udtrykket »retten til at være anderledes«. Det lyder jo meget smukt, og jeg tror, vi alle sammen vil skrive under på, at man skal have retten til at være anderledes. Men det kræver én ting, nemlig at man har en valgmulighed. Og en hel række af de mennesker, vi taler om her, har jo netop ikke haft nogen valgmulighed. Lad mig bare tage mit eget hjerte barn, psykisk syge. Jamen hvilken valgmulighed er der for den person, der bliver udskrevet fra Glostrup Hospital til gaden? Er det retten til at være anderledes, at gå rundt på gaden eller måske i bedste fald komme i en etværelseslejlighed, hvor man bor alene, selv om man ikke kan klare det alene?

Jeg vil advare lidt imod, at vi bruger udtrykket »retten til at være anderledes« som en sovepude. Og jeg må indrømme, at med al respekt for socialministeren – og jeg har meget stor respekt for socialministeren og også for de planer, der er lagt frem her nu – synes jeg nu alligevel, at man fokuserer, i alt fald indtil nu, debatten ret meget på de fine ord. Jeg synes, at debatten indtil nu har lignet vores psykiatridebat, som kom i to omgange, og som førte til nogle merbevillinger, men som ikke løste problemet. Nu vil jeg godt advare bare en lille smule imod, at alle de fine ord i dag også bare fører til, at alle går med god samvittighed ud af denne sal og siger: Ih, nu har vi vel nok gjort meget for alle de svage grupper.

Nej, det, der skal gøres for de svage grupper, er selvfølgelig at give dem den valgmulighed, der er: Hvis de vil have retten til at være anderledes, så er det i orden, men samfundet skal give et alternativ, der giver dem en valgmulighed. Det findes ikke i dag.

Så hvis Venstre og Konservative ville lade være med at bruge det udtryk så flot, som de bruger det i øjeblikket, så tror jeg, at det ville hjælpe lidt på debatten.

(Kort bemærkning).

Pia Christmas-Møller (KF):

Jeg er da ked af, hvis jeg har talt ordførerne i søvn under mit hovedindlæg. Jeg må belaste dem, der hørte efter og ikke er faldet i søvn, med at citere noget af det, jeg rent faktisk sagde, for jeg mener, der er tale om en vild overfortolkning i de seneste indlæg.

Jeg sagde: Der har altid været og vil til alle tider være personer, som aktivt og med fuldt overlæg melder pas på normaliteten. Det skal der være plads til. Succesen for velfærds- og socialpolitikken skal ikke måles på, om vi får alle tilpasset en slags normalskabelon. Vi skal derimod måle vores socialpolitik på, om vi når ud med en håndsrækning til dem, der virkelig har behov for støtte til at komme videre i tilværelsen. Det er jo selve kernen. Sådan sagde jeg.

Jeg er helt enig med hr. Duetoft i, at dette her ikke skal anvendes som en sovepude. Det skal alene opfattes som et signal om, at vi nu engang ikke alle er ens, og at vi ikke alle sammen opfatter tingene på samme måde, og vi skal ikke blive ved, til vi har fået den allersidste landevejsridder med ind i vores såkaldte normalsystem.

Fru Jytte Hilden stiller spørgsmålet: Hvad er normalt? Jeg er helt enig i, at det er der al mulig god grund til at stille som spørgsmål. Fru Jytte Hilden gjorde sig til talsmand for, at der faktisk ikke rigtig var nogen specifik definition af, hvad der var normalt. Alligevel kommer fru Jytte Hilden lidt senere i sit indlæg med et bud på, hvad vi sådan i al almindelighed omtaler som værende normalt, nemlig det, at langt de fleste gerne vil have et arbejde. Det er jeg enig i. Sådan føler langt de fleste mennesker.

Fru Jytte Hilden peger på ledigheden som det helt store og altafgørende problem. Jeg er enig: Det problem skal vi have løst. Det er godt, vi får en finanslov, som tager fat på nogle af disse problemer. Men vi skal altså ikke tro, at den gruppe, vi taler om i dag, først og fremmest kan klare det hele ved at få arbejde. Der er behov for langt mere massive initiativer her.

(Kort bemærkning).

Eva Kjer Hansen (V):

Til fru Inger Stilling Pedersen skal jeg sige, at hun har forstået mig ganske rigtigt. Når jeg

[Eva Kjer Hansen]

snakker om, at vi skal lave en handlingsplan og vurdere den enkeltes situation, så er det netop for at tage udgangspunkt i den enkeltes situation, i den enkeltes præmisser, og prøve at se på: Hvordan skaber vi bedst muligt den egnede bolig, nogle aktiviteter på arbejdsmarkedet og i det hele taget fritidsaktiviteter? Jeg synes, det er meget vigtigt, at man laver en individuel vurdering for at finde ud af: Hvad er bedst for den enkelte?

Bortset fra vort EF-problem mener jeg, at arbejdsløsheden er vort største problem i dagens Danmark, og det er i høj grad et menneskeligt problem. For som vi kender hinanden, ved vi, at vi alle sammen har brug for at gøre gavn i en eller anden sammenhæng, vi har brug for at være en del af fællesskabet, vi har brug for andre mennesker at snakke med dagen igennem. Derfor er det et meget alvorligt problem, at vi ikke i dag kan finde plads til alle på arbejdsmarkedet.

Jeg er ligesom fru Jytte Hilden glad for, at vi har fået fremskyndet nogle investeringer i det nylig indgåede finanslovsforlig, og det hilser jeg meget velkommen. Men jeg tvivler på, at det er det, der løser problemerne for de grupper, vi snakker om i dag.

Hvis vi skal gøre os håb om at få engageret nogle flere på arbejdsmarkedet og særlig få disse grupper med meget store, voldsomme problemer inddraget på arbejdsmarkedet, så gælder det altså om at skabe en helt anderledes fleksibilitet og accept af mindre job, småjob, deltidsjob osv.

Til hr. Duetoft skal jeg sige, at jeg mener netop, at debatten i dag er udtryk for, at vi ikke lægger os hen og lader den blive en sovepude, men at vi netop forsøger at skabe nogle alternative muligheder. Jeg synes, den foreslåede dagsorden og socialministerens nye lovforslag netop er med til at vise, at vi sætter handling bag ordene.

(Kort bemærkning).

Karen Jespersen (S):

Fru Inger Stilling Pedersen sagde, at arbejdsløsheden ikke var den eneste forklaring på dette problem, og det var bl.a. med adresse til mig og min ordførertale. Jeg sagde faktisk også i min ordførertale, at der ud over arbejdsløsheden er det problem, at der ikke er nok aktiviteter, fritidstilbud forstået meget bredt i

hverdagen, og som den tredje forklaring, at nedlæggelsen af døgntilbud, døgninstitutioner til ambulans behandling, er sket i denne periode til skade for disse grupper.

Men hvad der var nok så vigtigt: Jeg prøvede, netop for at den her debat ikke skal ende i uforpligtende ord, at sige, at vi går ind for, går videre med en forebyggende indsats. Dér tror jeg, at det at lave et forslag om noget socialt arbejde i boligområderne er meget vigtigt, og dér vil jeg gerne spørge fru Inger Stilling Pedersen, om hun er enig i, at det er nødvendigt, og at vi skal forsøge at gå videre med det.

Jeg spurgte også – og det vil jeg gerne spørge fru Eva Kjer Hansen om – om hun er enig i, at man skal opstille en målsætning. Vi snakker alle sammen om handling, om, at der skal gøres noget, men jeg synes, det er vigtigt for det første at sige: Er vi enige i den målsætning, at det her ikke kun er forsøg, men at målet med dagsordenen og vores debat i dag er at afhjælpe det her problem, så det bliver mindre, og er målsætningen også, at vi fortsætter med en indsats med den hensigt, at det her problem ikke må begynde at vokse igen, og at vi forhindrer nye grupper i at blive hjemløse og socialt udstødte? Det er utrolig vigtigt, om vi kan holde hinanden fast på den målsætning, når der senere dukker konkrete forslag op her i salen, som vi skal tage stilling til, og som i hvert fald nogle af os mener er vigtige for at afhjælpe det her problem.

(Kort bemærkning).

Hanne Thanning Jacobsen (SF):

Jeg synes, at fru Inger Stilling Pedersen skal have tak for, at hun satte et meget stort spørgsmålstegn ved udtrykket handlingsplan. Også jeg var rystet over, at fru Eva Kjer Hansen kan bruge det i den sammenhæng, vi taler i dag. Jeg bryder mig ikke om udtryk som, at vi skal finde ud af, hvad der er bedst for den enkelte. Jeg synes, at der i den måde, fru Eva Kjer Hansen fik udtrykt det på, er en gøren med mennesker, som jeg ikke synes skal finde sted. Vi skal ikke gøre noget med mennesker, vi skal være lyttende til denne gruppe menneskers behov. Vi skal tage den enkelte alvorligt. Vi skal tage udgangspunkt i den enkeltes situation. Det er det, det handler om.

(Kort bemærkning).

Jytte Hilden (S):

Jeg tror, at de her korte bemærkninger meget godt afslører forskellene i holdning hos de forskellige partier, for man kunne af nogle af ordene fra de to ordførere for regeringspartierne få det indtryk, at det nok ikke kan være anderledes. Der er såmænd nok nogle, der har meldt sig ud.

Jeg tror, ingen ung pige i puberteten ønsker at melde sig ud, og jeg tror, ingen ung fyr nede på burgerbaren ønsker at melde sig ud. Det, der sker, er i høj grad et produkt af den enkeltes personlighed og så det, der sker omkring dem. Derfor Socialdemokratiets fokus på det med arbejdsløsheden. Der er en meget stor risikogruppe, hvis vi ikke gør noget ved arbejdsløsheden, og derfor kræver det hele tiden klar politisk handling, og det er det, som i hvert fald for os er vigtigt at få slået fast. Socialpolitikken vil altid kun kunne være hæfteplasterpolitik. Vi kan ikke løse uddannelsesproblemerne gennem socialpolitikken, vi kan ikke løse arbejdsmarkedsproblemerne, men det er efterhånden blevet sådan, at de nærmest overskygger de klassiske sociale problemer, som netop er sat til debat i dag. Der er så mange, der har skudt andre problemer fra sig og kaldt det socialpolitik, og derfor får vi den dér usmigelige debat fra socialcheferne om rødvinsgenerationen. Jeg synes ikke, at det er nogen god debat. Den bringer os ingen vegne. Den sætter ikke fokus på det, som det rent faktisk drejer sig om. Jeg tror, at det, der er vigtigt, det budskab, det er vigtigt at få ud i dag, vil være de impulser, vi kan give fra Folketinget. Folk hører immervæk på os. Det kan godt være, at de er trætte af politikere og lider af politikerlede hist op og kom her ned, men der bliver lyttet til os, og det, der er vigtigt, er, at vi giver de impulser, at der er nogle problemer, som skal løses. Der er nogle mennesker, der ikke har det godt, og det giver en forpligtelse. Der skal være et samspil mellem de private organisationer og det offentlige, men jeg vil også godt lægge lidt luft til synspunktet, at de private organisationer er bedre. Jeg synes, at de private organisationer kan gøre noget og det offentlige kan gøre noget andet, og begge parter kan måske godt løse deres opgaver bedre.

(Kort bemærkning).

Duetoft (CD):

Nu skal jeg se, om jeg min vane tro kan være venlig.

Jeg vil godt sige, at jeg støtter dagsordenen. Jeg stemmer for den, fordi det er en udmøntning af 50 mio. kr., og det er da udmærket. Men for det første er der ikke noget nyt i den. For det andet tager dagsordenen ikke fat på et eneste af de fundamentale problemer i det her – for at forsætte i fru Jytte Hildens stil. Man tager stilling til, hvordan plasteret skal være over dette sår, men man forsøger ikke på noget som helst punkt at forhindre, at vedkommende falder og der kommer et nyt sår. Der er ikke en eneste strukturdiskussion. Der er ikke et eneste spørgsmål rejst om, hvorvidt det psykiatriske system producerer mennesker på gaden, der er ikke et sted, man tager stilling til det. Man tager stilling til 50 mio. kr., og det kan fru Eva Kjer Hansen godt sige viser, at Folketinget vil noget. Men man tager altså ikke fat i noget som helst andet, og de samme partier kan om et år rejse den samme diskussion og holde de samme taler og bevilge 50 mio. kr. til.

Det var det, jeg i al stilfærdighed tillod mig at sige at jeg egentlig synes er for dårligt: At man aldrig vil have den diskussion. Man vil ikke have den her, og man vil ikke have den i amterne, og man vil ikke have den i kommunerne, og hver eneste gang den bliver rejst, så vifter man med armene, og så siger man: Oh ha, vi har jo vedtaget nogle handlingsplaner, og derfor skal vi ikke have den diskussion nu.

Jeg vil godt efterlyse den strukturdiskussion, og jeg skal da forsøge at bidrage til den senere under et privatistindlæg, som jeg herved har meldt mig til, for jeg har nogle synspunkter omkring nogle af disse ting.

Men lad være at komme og påstå, at den her dagsorden løser nogen som helst af de fundamentale problemer, for det gør den ikke.

(Kort bemærkning).

Inger Stilling Pedersen (KRF):

Vi står her i dag med akkurat de samme problemer, som vi stod med under voldsdebatten forleden dag, at det ikke bare er socialministerens, Socialministeriets, opgaver, men det drejer sig faktisk om alt det, som vi beskæftiger os med i mange af udvalgene: arbejdsløshed, uddannelse, familiepolitik osv. osv. Derfor har vi jo nok ret alle sammen, når vi siger, at der skal gøres noget, men jeg tror, at det, der er meget

[Inger Stilling Pedersen]

væsentligt, det er, at vi får sat fokus på, hvordan vi hindrer, at vi får flere, som det allerede er nævnt, og hvordan vi i dag hjælper dem, der er kommet ud i det. Men vi kan jo ikke bare sige: Nu skal vi skaffe flere arbejdspladser, for vi ved jo, vi ikke kan skaffe arbejde – i hvert fald det, vi forstår ved arbejde – til alle. Derfor må vi finde ud af, hvordan man kan arbejde på anden måde og få en mening ind i tilværelsen på en eller anden måde, og det kan være meget, meget forskelligt.

Så derfor er det vigtigt, vi i dag måske får nogle signaler frem om, hvad vi kan gøre for at hjælpe, for at lette tilværelsen for dem. Dér vil jeg da også sige, at når vi senere skal beskæftige os med ministerens forslag om, at kommunerne nu skal til at overtage noget, så er vi meget skeptiske, for vil det forbedre det, eller vil det betyde, at man skal spare, og så er det igen den gruppe, vi sidder med her, der kommer til at betale prisen? Det er jo dem, der betaler prisen – de allersvageste. Jeg håber, at det ikke bare bliver ord, men at vi også prøver på at se, om det virkelig kan være til gavn for de svage.

Formanden:

Jeg har endnu fire anmodninger om korte bemærkninger.

Må jeg stiltfærdigt gøre opmærksom på, at vi kun har hørt tre af ordførerne, og nu har oven i købet én yderligere meldt sig. Så jeg beder om, at man nu indskrænker antallet af korte bemærkninger.

(Kort bemærkning).

Eva Kjer Hansen (V):

Jeg må sige til fru Hanne Thanning Jacobsen, at jeg er helt uenig i synspunktet om, at vi ikke skal gøre noget. Jeg mener, det er problemet i dag, at vi ikke gør nok, og jeg mener, vi trænger til en langt mere målrettet, en langt mere langsigtet indsats, så vi kan få afhjulpet nogle af de mange problemer. Det er mit synspunkt, at en ordentlig hjælp forudsætter, at vi tager udgangspunkt i den enkeltes konkrete situation. Når vi snakker om, at der skal være valgmuligheder og der skal være mange tilbud, så nytter det kun noget, hvis vi også sørger for at få den enkelte givet det rigtige tilbud i den konkrete situation. Dér er det meget vigtigt at huske på, at de mennesker, vi snakker om, de grupper, er uhyre forskellige. Det handler altså

om at kigge på den enkelte, på den enkeltes præmisser, og så finde ud af, hvad det er for en boform, der er behov for. Hvad er det for nogle aktiviteter, vi kan hjælpe med? Kan vi på en eller anden måde få vedkommende sluset ud i noget beskæftigelse? Det er det, jeg synes der mangler: At vi er mere konkrete, mere målrettede.

Fru Jytte Hilden kredser om arbejdsløshedsproblemerne, og som jeg tidligere har sagt, er jeg meget enig i, at det er et af vores største problemer. Men jeg vil gerne spørge fru Jytte Hilden, om hun mener, at det finanslovsforlig, vi har indgået – med de investeringer, der er i det – om det er det, der sikrer beskæftigelse til de grupper, vi taler om i dag. Eller hvordan er det, vi helt konkret sætter handling bag og sikrer, at også de her grupper kan få en plads på arbejdsmarkedet?

(Kort bemærkning).

Pia Christmas-Møller (KF):

Indtil fru Jytte Hildens sidste indlæg har vi i dag haft en meget sober og konstruktiv debat. Ingen har forsøgt at tage patent på at ville gøre noget for disse mennesker. Men på dette sted i debatten oplever jeg, at fru Jytte Hilden alligevel forsøger at skyde regeringspartierne nogle falske motiver i skoene, såsom at vi i virkeligheden slet ikke mener noget af alt det, vi står og siger, slet ikke mener noget af alt det, vi om lidt stemmer ja til, i det hele taget slet ikke mener, at det kan nytte at gøre noget for disse mennesker, og at vi i øvrigt heller ikke bekymrer os om afskaffelse af arbejdsløsheden.

Jeg synes ærlig talt, det er ærgerligt. Det er brandærgerligt, hvis denne her debat får lov til at udvikle sig til den sædvanlige mudderkastning partierne imellem. Vi er dybt optaget af at hjælpe disse mennesker, denne gruppe af udstødte. Vi er lige så dybt optaget af at bekæmpe arbejdsløsheden. Jeg er enig i, at en bekæmpelse af arbejdsløsheden er af afgørende betydning for at forebygge, at flere mennesker havner i de udstødtes kreds, men jeg tror ærlig talt ikke, at det er tilstrækkeligt for disse udstødte, at der bliver skaffet nogle nye arbejdspladser. De skal have en anderledes massiv hjælp til at komme tilbage til et normalt samfundsliv, og det ved fru Jytte Hilden også, og det er vi enige om. Så jeg forstår ikke, hvorfor vi nu skal til den her gammeldags partisnak.

(Kort bemærkning).

Niels Anker Kofoed (V):

Jeg har et par bemærkninger af principiel karakter.

Når jeg nu hører debatten her om forespørgslen til socialministeren om, hvilke initiativer regeringen agter at iværksætte for at afhjælpe hjemløsheden og den sociale nød i storbyerne, så undres mig på, at man allerede på nuværende tidspunkt havde en dagsorden på 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 punkter, hvor man pålægger regeringen og pålægger ministeren osv.

Det er en form, som jeg ikke forstår. Jeg vil gå ud fra, at denne forsamling er en lovgivende forsamling, og jeg kan ikke forstå, at man vil have en forespørgselsdebat, når man allerede inden forespørgslen kan vedtage den slags ting. Så ophøjer man sig faktisk til en lovgivende forsamling, der vedtager en ting kun med én behandling. Jeg mener, det er en farlig ting, som man er kommet ind på, en uvanne med så mange punkter på en dagsorden.

Er man sikker på, at ministeren kan opfylde det her? Er man sikker på, at man kan pålægge regeringen noget, hvis der ikke er lovgrundlag? Jeg synes, det er en farlig tendens. Jeg vil henstille til formanden og præsidenten, at man tager forretningsordenen op og ser, om det kan være rimeligt, at vi efterhånden er blevet en administrativ enhed. Folketinget er en lovgivende forsamling, ikke et administrationsorgan. Så jeg er meget betænkelig ved den form her.

Jeg kan endvidere tilføje, at som udgangspunkt afsættes der 50 mio. kr. Det kan man da ikke gøre ved én behandling, sådan bør man ikke opføre sig, det synes jeg ikke. Finansudvalget kan med indstilling fra ministeren gøre den slags ting, det hører ikke til her. Man kan diskutere, men man kan ikke pålægge. Jeg synes, det er en dårlig praksis, man efterhånden har fået i Folketinget, at man laver 7-8 punkter. Hvis en dagsorden skal have nogen betydning, nogen autoritet, skal den være på 3-4 linier. Det andet er ikke vores opgave.

Jeg beder formanden og andre ændre reglerne. Det er en dårlig kutyme, man er kommet ind på. Husk på, at der skal være respekt om en lovgivende forsamling. Der bliver ikke respekt af at lave den slags ting.

(Kort bemærkning).

Karen Jespersen (S):

Jeg vil gerne sige til hr. Duetoft, at jeg er helt enig med ham, når han siger, at den dagsorden, vi vedtager i dag, er et plaster på såret. Derfor sagde jeg også i min ordførertale, at det er utrolig vigtigt, at vi fortsætter efter i dag med en plan for en forebyggende indsats. Jeg nævnedes også nogle konkrete eksempler, hvor vi gerne vil være med.

Lad mig bare nu gentage forslaget om at lave socialt arbejde i boligområderne, altså sørge for, at der i f.eks. almennyttigt boligbyggeri er nogle tilbud til folk, hvor mange går hjemme hele dagen år ud og år ind. Det vil jeg selvfølgelig gerne høre om CD er enig i: At vi skal forsøge at fortsætte ad det spor.

Til fru Pia Christmas-Møller og fru Eva Kjer Hansen vil jeg gerne sige, at det er ikke kun socialdemokrater, der her påstår, at den generelle økonomiske politik, der har været ført, har et medansvar for, at vi er havnet i den her situation. I arbejdsgrupperapporten fra Amsrådsforeningen står der f.eks., at en afgørende forklaring på, at der er kommet den store tilgang af nye grupper til det her område, er besparelser, strukturændringer og institutionsnedlæggelser. Jeg vil fortsat gerne i dag på et eller andet tidspunkt have et svar både fra fru Eva Kjer Hansen og fra fru Pia Christmas-Møller på, om de er enige i, at målet er, at det her simpelt hen skal nedbringe antallet af hjemløse, og at vi er enige om at fortsætte en indsats, der sikrer, at det her problem ikke begynder at vokse igen.

Formanden:

Der er nu kun plads til to af de sidst indregnede, så jeg må bede om, der ikke stilles spørgsmål, som kræver yderligere bemærkninger. Der er god tid længere nede i ordførerrækken til at vende tilbage til problemerne.

(Kort bemærkning).

Jytte Hilden (S):

Jeg har såmænd ikke noget ønske om at tage patent på noget som helst, men jeg bemærkede i fru Pia Christmas-Møllers indlæg, at socialministeren og statsministeren blev rost. Jeg vil i al beskedenhed sige, at det var Socialdemokratiet, der tog initiativ til den her forespørgsel. Det synes jeg ikke fru Pia Christmas-Møl-

[Jytte Hilden]

ler fik med i sin tale. Så det dér med at tage patent og rose sig selv, det er vi alle sammen meget gode til.

Så vil jeg godt sige, at det, vi vel er enige om, er, at vi er nødt til at lave en analyse, og det, vi er enige om, er et ønske om at handle. Ellers var vi heller ikke blevet enige om en dagsorden, den være sig kort eller lang. Det synes jeg er det gode.

Det, jeg ikke synes gør noget i en debat som denne her, det er, at det fremgår, at der er et forskelligt syn på tingene, og at det selvfølgelig må være forskelligt, hvad den ene side af salen og hvad den anden side af salen egentlig mener er årsagerne, og hvad der er perspektiverne i, hvordan vi skal forholde os.

Jeg synes, vi skal have respekt for, at vi kan se forskelligt på tingene. Så derfor vil jeg fortsat glæde mig over, at det for første gang i 10 år er lykkedes med en massiv investering på finansloven til glæde for flere i arbejde. Derfor vil jeg også vende tilbage til det, Socialkommissionen siger. Den nedslidning, der er sket i vores samfund, er blevet synlig, netop fordi arbejdsløsheden i den grad rider os som en mare, og derfor synes jeg også, det er dejligt, at vi nu tager denne her diskussion med respekt for hinandens synspunkter og med respekt for hinandens vidt forskellige måder både at tale og argumentere på.

Formanden:

Det bliver den sidste korte bemærkning i denne omgang.

(Kort bemærkning).

Bente Juncker (CD):

Der er blevet talt en del om arbejdsløsheden, om man skulle aktivere, og om man skulle sørge for nogle job. Men de, der siger det, har ikke læst bogen fra Socialforskningsinstituttet, som vi har fået uddelt i forbindelse med denne rapport. Rapporten viser, at nogle af de udstødte og de hjemløse, man har fået fat i, faktisk havde job, og de kunne også godt beholde deres job. Der er nogle af dem, der er læger og sygeplejersker og lærere, men så er der indtrådt nogle andre begivenheder i deres tilværelse, i nogle tilfælde flere sociale begivenheder, der gør, at de har valgt at leve, som de gør. Så kan man da ikke komme herop og sige, at nu er det altså arbejdsløshedens skyld. Det hø-

rer altså ingen steder hjemme, og det har ikke spor med sagen at gøre, hvis man læser de rapporter, der ligger til grund for denne her debat i dag.

Det, denne her debat handler om, det er altså helt nede på gulvniveau. Vi skal ikke have en situation som i sommer, hvor alle de hjemløse bliver afvist fra herberg. I sommer blev afvist 30 dér, 15 dér, 17 dér på de herberger, vi kender så godt, og som gør sådan et stort stykke arbejde. Primært ønsker vi med denne dagsorden at få gjort noget ved herbergssituationen. Derudover ønsker vi at få nogle små billige boliger, for det er også det, der mangler, og det kan man også læse i de rapporter, der ligger til grund for debatten i dag. Det er præcis det, der mangler, og det må være det, vi skal se på nogle små billige boformer. Om man skal give rentetilskud, eller hvad vi skal, det ved jeg ikke, men det må være i samarbejde mellem kommuner, amter og staten. Det må være det, det handler om, at man går helt ned på gulvniveau og siger: Hvad er det, der er brug for?

Formanden:

Vi vender os til ordførerrækken.

Hanne Thanning Jacobsen (SF):

Onde tunger kunne finde på at mene, at denne debat sat til diskussion af samtlige partier på den første dag i julemåneden er et udtryk for folketingsmedlemmers dårlige samvittighed og et behov for, inden vi tager på juleferie, at dulme et almindeligt ubehag ved de forløbne måneders mediepåvisning af de forhold, som de udstødte grupper overlever under i det danske samfund.

Debatten og den konkrete udfyldelse af dagens dagsorden vil vise, om de onde tunger har ret. Der er ingen tvivl om, at sommerens mange politiske udmeldinger om forståelse for ønsker om at opprioritere disse områder har skabt forventninger til konkrete initiativer.

Posedamer, frakkemænd og gadebørn er blevet almindelige gloser i det danske sprog, og den virkelighed, der gemmer sig bag disse ord, er et kontant udtryk for den vej, samfundet har bevæget sig i det sidste tiår. Et tilbageblik over de sidste 10 års socialpolitik viser på den ene side en sektor, som har været udsat for et forøget bureaukrati affødt af hyppige lovændringer og drastiske økonomiske nedskærin-

[Hanne Thanning Jacobsen]

ger. Det er gået ud over revalidering, ydelser til den enkelte og de økonomiske vilkår til institutionerne.

Denne voldsomme indskrænkning i den sociale sektor er set med SF-øjne ikke et udtryk for manglende planlægning af den socialpolitiske sektor, men er tværtimod en bevidst politik fra de skiftende borgerlige regeringers side. Og det er sket og sker i en tid, hvor antallet af mennesker, der er blevet gjort afhængig af overførselsindkomster, har været i voldsom vækst.

På den anden side har de seneste års eksplosion af forsøgs- og udviklingsarbejder vist, at der på trods af de forringelser, der er sket i de ydre økonomiske rammer, er mange kræfter og et stort socialpolitisk ansvar hos lokalbefolkningerne, hvis og når systemet kan finde ud af at samarbejde i respekt for de lokale ideer.

For de sociale administrationer – senest udtrykt ved socialchefernes møde i Sønderborg – tales der om overbeholdning af administrative opgaver på grund af arbejdsløshed og voksende bureaukratiske opgaver. Jeg kunne ønske mig, og jeg forventer, at disse chefer på deres område viser veje til forenklinger, mod til en vis risikovillighed og vilje til at prøve noget, der er anderledes og utraditionelt. Af de sammenfattende analyser, der er foretaget i kølvandet på det sociale udviklingsprogram, SUM, fremgår det, at kun få projekter har taget sig af dem, der har det allerværst.

I SFI-rapporten »De socialt udstødte« påvises det, at de socialt udstødte omfatter en bred delvis overlappende gruppe af mennesker, der er belastet af en række forskellige sociale problemer: misbrugs- og andre helbredsproblemer, psykiske problemer, problemer med selvverdsopfattelse, manglende socialt tilhørsforhold. Det betyder for den hårdest belastede gruppe, at der er et uopfyldt behov for pleje, behandling, omsorg og hjælp til selvhjælp på et sådant niveau, at den enkelte kan klare sig på en acceptabel, menneskeværdig måde.

Man kan med rette spørge, om regeringen er villig til at genoprette en velfærdspolitik, der lever op til disse basale behov. I marts 1991 vedtog vi en dagsorden. Den har fuld gyldighed, men vi ved, at der på trods heraf er sket nedskæringer i antallet af sengepladser på de psykiatriske afdelinger. Vi ved, at tilbudene på narko-, alkohol- og ungdomsområdet er blevet

beskåret. Det har alt sammen været med til at øge presset på forsorgshjem og herberger, ligesom det er helt åbenbart, at de udstødte bliver mere og mere synlige i gadebilledet. Det er en af årsagerne til dagens debat.

Siden marts 1991 har Folketinget fået tilbagemelding og løbende informationer fra den socialpsykiatriske følgegruppe og de socialpsykiatriske projekter. Der er altså en udvikling i gang, og de initiativer, som denne debat lægger op til, skal ses som en forlængelse af den dagsorden. Det vil være flot, hvis vi med de beslutninger, vi traf i marts 1991, og de beslutninger, vi tager i dag, kan fastslå, at vi nu har lagt grunden til en ny langsigtet socialpolitik.

Folketinget har kunnet lave en naturmiljøpolitik og en arbejdsmiljøpolitik, så vi burde også være i stand til at udforme en social miljøpolitik. Vi må holde op med at tro, at vi kan regulere os ud af de sociale problemer. Vi må holde op med at påføre de udstødte grupper skyld og skam, holde op med at definere tilbuddene inde fra systemet, og i stedet prøve at igangsætte initiativer i dialog og samarbejde med brugerne. Det ville være at støtte en positiv udvikling.

I det forberedende arbejde til denne debat er det endnu en gang den økonomiske indfaldsvinkel, der har været altdominerende. Det er altid pengene, der kommer i første række, når vi taler socialpolitik. I stedet burde overskrifterne være: Hvilke formål har samfundet med det socialpolitiske område? Hvilken mål-sætning har vi?

Som jeg sagde før, tror vi på, at mennesker vil noget, at mennesker kan noget; men de kan det på forskellige niveauer, og det skal vi respektere. For som Søren Kierkegaard udtrykker det: Når man skal hjælpe et andet menneske, må man først og fremmest finde ham dér, hvor han er, og begynde dér. Den, som ikke kan det, indbilder sig, at han hjælper andre.

Derfor skal vi respektere tilbudstanken i dens egentlige betydning: Der skal kunne vælges, og der skal kunne diskuteres om valgets rigtighed, også selv om valget ikke passer ind i systemerne og ikke passer systemet. Mange af disse mennesker er netop udstødte, fordi de ikke passede ind i de sociale systemer.

De grundlæggende rettigheder må der selvfølgelig ikke sættes spørgsmålstegn ved, men

[Hanne Thanning Jacobsen]

for god ordens skyld vil jeg fastslå, at vi ikke har noget ønske om at overøse det enkelte menneske med velfærdsmidler. Det vigtige for os er, at den enkelte får afgørende indflydelse på anvendelsen af de velfærdsmidler, vi har prioriteret at bruge på ham eller hende.

Når jeg ser på den dagsorden, der er fremsat, og som vil blive sat til afstemning efter denne debat, har jeg lyst til at slutte med at gøre følgende kommentarer:

Jeg synes, det er tilfredsstillende, at vi sammen kan konstatere, at regeringen vil være initiativtager til og vedkende sig ansvaret for at udvikle varige løsninger med differentierede botilbud, kontaktpersonordninger og nye metoder i arbejdet med de socialt udstødte. Det kan selvfølgelig ikke ske uden et udfordrende samarbejde med amter, kommuner og frivillige organisationer. Det frivillige sociale arbejde er ved at segne under presset fra et tiltagende antal mennesker, som har stadig mere komplekse problemer. Der må derfor i udmøntningen af denne dagsorden laves modeller for, hvordan det frivillige arbejde støttes, og hvordan der skabes reel brugerindflydelse.

Det er SF's holdning, at den følgegruppe, som Folketinget nedsatte i forbindelse med debatten om de psykiatriske patienter i marts 1991, har vist sig at være den vagthund, som Folketinget ønskede den skulle være. Jeg kunne forestille mig, at denne gruppe blev udvidet med nogle personer, der repræsenterer forsorghjemsområdet og misbrugsområdet, men vi vil være åbne i en videre diskussion om andre modeller. Det, vi finder vigtigst, er, at der nu ikke etableres nye specialpuljer.

Endelig er det vigtigt for mig at fastslå, at hovedstadsproblemerne ikke er løst hverken med denne dagsorden eller med det lovforslag, som vi skal behandle efterfølgende. Vi må erkende, at finanslovforligspartierne ikke har haft pungen oppe af lommerne til en forstærket indsats for de mest udstødte på trods af de forløbne måneders meldinger fra mange sider om gode viljer. Jeg må konstatere, at socialområdet selv har måttet betale regningen.

Derfor lægger vi i SF vægt på, at de 50 mio. kr., som vi i 1993 har taget af satspuljemidlerne, netop – som der står i dagsordenen – er et udgangspunkt for de kommende års arbejde til gavn for de allersvageste i det danske samfund.

SF kan selvfølgelig på baggrund af vores deltagelse her stemme for denne dagsorden.

Tom Behnke (FP):

Jeg skal takke socialministeren for besvarelsen. Fremskridtspartiet er glad for, at vi får lejlighed til denne debat, og derfor var vi også med som forespørgere.

Jeg kan også godkende dagsordensforslaget, som vi jo har diskuteret og er blevet enige om på et langt tidligere tidspunkt. Det var jo egentlig også på et langt tidligere tidspunkt, at debatten egentlig stod og vi blev enige om, hvilken dagsorden vi skulle fremlægge i dag.

Men jeg synes, det er vigtigt – som det også er blevet sagt tidligere i dag – at det her ikke kun er et spørgsmål om ord. Vi skal ikke kun tale om tingene. Det, der er langt vigtigere, er, at der kommer noget handling på, og det sker nu.

De socialt udstødte er for mig at se ikke selve problemet, men et symptom på et problem, nemlig hele den måde, som vores land regeres på. Det er hele den økonomiske politik og arbejdsmarkedspolitikken, der har bevirket, at så mange mennesker ikke kan klare sig selv. Socialkontorerne har dermed fået så mange opgaver, at der ikke er ressourcer til de dårligst stillede og til dem, der egentlig har brug for hjælpen. Hvis der blev ført en anden økonomisk politik, en anden skattepolitik og en anden arbejdsmarkedspolitik, så kunne vi i Socialudvalget beskæftige os med de egentlige sociale problemer og opgaver. Som det er i dag, skal det sociale system være bagstopper for en række mennesker, der slet ikke hører hjemme i det sociale system, og derfor er der hverken penge eller menneskelige ressourcer nok til dem, der virkelig har et behov.

Velfærdssamfundet er dog ikke kun et spørgsmål om penge. Det er lige så meget et spørgsmål om ansvarsfølelse og medansvar ikke mindst for sig selv. Indflydelse på sit eget liv og ansvar for egne handlinger er grundstenen i velfærdssamfundet – i modsætning til velfærdsstaten, hvor det er skatteborgernes penge, der er grundstenen.

Den løsning, som forslaget om motiveret dagsorden lægger op til, er god nok til symptombehandling, men det løser ikke det egentlige problem, og derfor vil der sandsynligvis også i de næste mange år være socialt udstødte i vores samfund. Vi kan så i Socialudvalget gøre vores til at mindske problemerne, og det vil vi gøre. Men som fru Karen Jespersen så malen-

[Tom Behnke]

de beskrev det, kan det her jo meget nemt, hvis vi ikke tager bredere fat, blive som at tømme et badekar med en teske, mens vandhanen stadig er åben.

Det ville være langt mere gavnligt, om alle de socialpolitiske ordførere tog fat i deres skattempolitiske ordførere, for det er dér, problemet ligger, og det er dér, det hele starter. Så længe arbejdskraften er så dyr, som den er på grund af skattetrykket, vil der ikke være plads til os alle på arbejdsmarkedet, for det har erhvervslivet ganske enkelt ikke råd til. Det vil være billigere at indkøbe maskiner i stedet for personel. Dér starter problemet.

Men nu er det altså socialministeren, vi debatterer med i dag, og når vi må se i øjnene, at vi har begrænsede ressourcer på området, er det Fremskridtspartiets politik, at vi først bruger ressourcer på de dårligst stillede; så må de, der egentlig godt kunne klare sig selv, gøre det. Indsatsen må tilrettelægges, så den enkelte hjælpes helt ud af det sociale kviksand, så vedkommende kan klare sig selv igen.

Fremskridtspartiet kan som nævnt godkende den foreslåede dagsorden, men Fremskridtspartiet og forhåbentlig alle andre vil denne gang holde ministeren fast på den foreslåede og snart vedtagne dagsorden. Vi har tidligere dagsordener, som enten meget langsomt eller slet ikke er blevet udmøntet i virkeligheden. Det kan vi ikke acceptere på dette område – heller ikke på dette område. Det er nødvendigt, at der sker noget, og at det sker snarest muligt.

Jeg skal ikke gentage alt, hvad der er blevet sagt af de forrige ordførere, men slutte med at tilslutte mig, hvad de har været inde på af positive ting og specielt det nøgleord, der er sagt, nemlig at der er behov for en indsats, og at den skal ske snarest muligt.

Jeg vil dog godt fremhæve den pind i dagsordensforslaget, der har med det frivillige sociale arbejde at gøre. Jeg synes, det er meget vigtigt, at vi respekterer og anerkender de frivillige sociale organisationer, og at vi passer på ikke at forplumre deres arbejde, hverken på den ene eller den anden måde. Det gælder om, at vi anerkender deres arbejde og lader dem arbejde på det felt, hvor de er bedst til at arbejde. For der er jo ingen tvivl om, at de frivillige organisationer kommer ud på steder, hvor det offentlige ikke kan nå ud, og hvor det offentlige nok heller ikke bør nå ud.

Bente Juncker (CD):

Når man er turist i nogle af de store byer – London, New York eller Berlin – går man og siger til sig selv: Hvor er det dejligt, at vi har så godt et socialt system derhjemme i Danmark, at vi ikke har alle de problemer, som man møder her. Dér møder man de hjemløse, man møder gadebørnene, man møder posedamerne.

Det er rigtigt, når socialministeren siger, at vi har et godt system. Det er jeg også enig i, men det fanger ikke alle op. Derfor skal jeg også sige tak for debatten i dag og tak for det svar, som socialministeren gav.

Jeg synes, det er foruroligende, at antallet af hjemløse nu er oppe på 40.000. Der er sket en voldsom stigning ikke blot igennem de sidste 10 år, men igennem de sidste 20 år, hvor mennesker har valgt at leve på den facon, både frivilligt og ufrivilligt.

CD har ved formuleringen af denne dagsorden lagt megen vægt på, at vi fik målrettet nogle midler til de dårligst stillede. Anvendelsen af disse midler udmøntes også i den dagsorden, som vi om lidt vedtager.

Vi har lagt vægt på, at man bevæger sig på det niveau, hvor man siger: Der skal være herbergspladser nok. Hvad er så »nok«? Det kan man spørge sig selv om ti gange, men vi kan ikke længere tåle den situation, hvor hjemløse bliver afvist gang på gang, hvor de ikke kan få et måltid mad, og hvor de ikke kan få en seng at sove i en nat eller to.

Vi lægger også vægt på – som der står i dagsordenen – at der skal være nogle være- og omsorgssteder, nogle steder, hvor man kan komme og gå, hvor man kan få lidt fred og ro og lidt varm kaffe, hvor man kan få vasket sit tøj, osv.

Vi er meget opmærksom på, at dette er et storbyproblem, og vi har lagt vægt på, at puljen primært skulle udløses til storbyerne. Her vil jeg gerne sige, at det, vi skal have, er nogle projekter nu med det samme, så man kan se, at der sker noget. Det skal ikke gå sådan, som det gik med psykiatrien, at man siger: Det kan man altså ikke måle endnu. Flere ordførere har allerede været inde på dette. Vi bliver nødt til at sige: Det her skal altså fungere! Det skal fungere allerede i det nye år.

Vi skal have søsat nogle projekter, som tilgodeser dem, der er allernederst i samfundssystemet, dem, vi finder i herbergerne, og vi skal

[Bente Juncker]

have nogle aktivitetstilbud, som er for de mennesker, der i første omgang kun har brug for noget mad og en varm seng at sove i og noget varm kaffe. Vi skal ikke fra start af begynde at aktivere dem for disse puljepenge. Det tror jeg ikke at tiden er til; der er i øvrigt også midler nok, der aktiverer, så hvorfor skulle vi bruge satspuljen til det?

Vi lægger megen vægt på, at man får nogle anderledes boligformer. Fru Karen Jespersen var inde på, at man måske i boligblokkene skulle begynde at interessere sig for nogle andre boformer. Det vil vi gerne se på. Man skal dog ikke forestille sig, at der nu skal købes store boligblokke, for de 50 mio. kr. rækker overhovedet ikke til det. Det, man måske kan gøre, er at købe nogle mindre steder, eventuelt give tilskud til, at der opføres mindre boliger af en noget mere primitiv standard end den, man kender fra det almennyttige byggeri i dag, for det er det, der er brug for.

Vi bliver også nødt til at sørge for, at udlejere af udlejningsboliger får garanti for, at der bliver gjort i stand efter de hjemløse, der flytter ind i disse boliger, når de atter forlader dem. Det sker jo, at ting bliver ødelagt, bl.a. fordi det er folk med psykiske sygdomme, psykotiske, og hvad ved jeg, der kan være voldsomme. Her bliver vi nødt til at give udlejeren en garanti for, at han får dækket sine omkostninger, for ellers får vi altså ikke nogen nye boliger til dem. Ellers får vi ikke nogen 1-rums-boliger, der er billige. Ellers får vi slet ingen lejligheder, og så kan vi lige så godt opgive det her projekt. Det er nok noget, vi ikke kan undgå at skulle lovgive om, og det er vi også parate til.

Der skal også lyde en tak til de frivillige organisationer i dag. Der er 500.000 frivillige, der arbejder inden for denne sektor. Når det står i dagsordenen, at vi meget gerne ser, at de frivillige organisationer arbejder sammen med det offentlige, så er det ikke for at smide de frivillige organisationer væk, men fordi der – som der peges på i de talrige rapporter, der er lavet til denne debat – er behov for et samspil mellem det offentlige og de frivillige organisationer.

Vi vil gerne med denne debat sige, at nok er vores sociale system godt, men det er ikke godt nok til, at det kan opfange de målgrupper, der er tale om her. Og hvis det ikke kan gøres for satspuljemidlerne, så ønsker vi, at disse initiativer i de kommende år skal fortsætte via finansloven.

Vi ser frem til, at socialministeren indkalder os, orienterer os om initiativerne, således at vi i rette tid kan blive enige om den form og den procedure, det skal have. I CD ønsker vi nemlig ikke blot at stå her og sige, at nu bruger vi 50 mio. kr., og så har vi i øvrigt fået en ren samvittighed: Nu har vi gjort lidt for posedarmerne og herbergsfolket osv. Nej, vi ønsker, at der skal sættes handling bag denne dagsorden, og det må ministeren også forstå. Når jeg siger det på den måde, så er det, fordi vi har været ude for, at socialministeren nogle gange har været i samråd og ikke helt har forstået, at når vi har vedtaget en dagsorden her i Folketinget, så er det faktisk, fordi der skal handling bag ordene.

Jeg vil ønske, at vi, når vi om nogle år går rundt i de store byer ude omkring i Europa, med god samvittighed kan sige: I Danmark fik vi løst nogle af disse problemer. Dermed siger jeg ikke, at alle de hjemløse nu skal være usynlige eller gemme sig bort. Dermed siger jeg, at vi med stolthed i stemmen skal kunne sige: Vi har i hvert fald været med til at sørge for, at de kunne få varm mad og en god bolig – om ikke en stor bolig, så rimelige boligforhold.

Med disse bemærkninger skal jeg selvfølgelig sige, at CD's gruppe stemmer for dagsordenen.

(Kort bemærkning).

Jytte Hilden (S):

Jeg synes, at en stor del af det, som CD's ordfører, fru Bente Juncker, sagde, var meget væsentligt. Det gælder dels spørgsmålet om boliger, dels spørgsmålet om, hvordan vi skal få noget at vide om, hvordan det så går her. Vi kender jo alle sammen til eksempler på – også når det gælder de grupper, vi snakker om her – at folk føler, de bliver kastet fra det ene system til det andet: Det er ikke mit bord, for det er et amt; det er ikke mit bord, for det er kommunen. Henvend dig til nogle frivillige! Og så har vi problemet, fordi vi faktisk får dårlig samvittighed. Og det bør vi også få.

Derfor synes jeg, det er meget rigtigt, som det blev trukket frem, at en af de ting, der er en pointe ved denne dagsorden, er, at vi ønsker en tilbagemeldingsprocedure. Vi ønsker at gå ind i diskussionen: Hvordan kan vi gøre det her?

Derfor skal mit spørgsmål til socialministeren være, hvordan socialministeren forestiller

[Jytte Hilden]

sig at det kan foregå. Når dagsordenen er vedtaget, har vi besluttet os for at bruge nogle penge. Hvordan tænker socialministeren sig så at vi kan komme videre ad den vej?

Lone Dybkjær (RV):

Denne debat i dag handler om helt konkrete mennesker. Vi skal selvfølgelig fordele dem på forskellige grupper for at få et overblik over, hvad det er for overordnede initiativer der skal til, men jeg tror, det er vigtigt, at vi hele tiden holder os for øje, at vi her har at gøre ikke med gennemsnit, men med levende mennesker. Det er derfor, vi er nødt til at se meget konkret på de enkelte mennesker, også fordi levende mennesker har forskellige forudsætninger og det derfor er forskellige tiltag, der skal til. Jeg tror også, vi skal gøre os klart – og det skal jeg vende tilbage til – at det er mennesker, hvis problemer er af en sådan art, at de ikke passer ind i den samfundsstruktur, vi nu engang har skruet sammen.

Først og fremmest skal vi naturligvis forsøge at forebygge så mange ulykker som overhovedet muligt, og vi skal prøve at hjælpe så mange som muligt til den tilværelse, de gerne vil have. Men jeg tror også, vi må acceptere, at der er nogle, det kan blive svært at give det, vi forstår ved en god tilværelse; derfor skal vi naturligvis alligevel hele tiden forsøge.

Vi har mange sårbare i samfundet, og desværre tyder meget på, at vi får endnu flere, fordi vores samfund udvikler sig i retning af, at vi alle sammen skal være 120 pct. effektive i alt, hvad vi gør – på arbejdspladserne, på sportsstederne, i fitnessklubberne, i familielivet. Vi skal være perfekte hele tiden. Det giver et pres på alle, og det betyder, at mange må droppe ud, fordi den perfektion jo i virkeligheden er helt umulig.

Vi forstærker hver dag problemerne, fordi vi jo rent fysisk ikke kan være til stede flere steder på én gang eller leve op til kravene om både at være 120 pct. tilstedeværende forældre og 120 pct. tilstedeværende på arbejdspladsen. Med de krav, der i dag stilles på arbejdspladserne, er det et problem, hvis ens børn bliver forkølet – for slet ikke at tale om, hvis der virkelig er noget mere alvorligt i vejen – eller hvis ens venner går hen og får problemer, eller hvad ved jeg. Vi har dårligt tid til at tage os af noget som helst, der går ud over det helt banale.

Som sagt tror jeg, at vi forstærker problemerne, også fordi vi ikke har tid til at tage os af dem, mens de er små, men vi forstærker også problemerne ved, at kravene til arbejdsstyrken, som vi jo kalder det, øges hele tiden. Og jeg tror, at det er svært at gøre noget ved det. Jeg tror, at den udvikling er svær at stoppe, og selv om vi alle sammen kan ønske, at vi får flere i beskæftigelse, tror jeg, at vi er nødt til at se i øjnene, at der vil være en række mennesker, som ikke kan leve op til det 120 pct.s effektivtetskrav, som vi stiller i dag.

Skal vi så styrke familierne? Ja, det skal vi naturligvis. Vi skal naturligvis gøre, hvad vi overhovedet kan, ved at forebygge så meget som overhovedet muligt, ved at give noget mere tid til, at familier og børn kan være sammen. Alt det danner jo grundlag for nogle udviklingsmuligheder senere hen, de gode, men også de dårlige – hvis der ikke er de tilstrækkelige forudsætninger.

Men det er altså ikke nok, og det er slet ikke nok, når problemerne først er opstået. Vi er nødt til at se i øjnene, at familierne ikke længe er, hvad de har været, i hvert fald ikke med hensyn til stabilitet. Jeg tror også, vi er nødt til at se i øjnene, at hvis der f.eks. opstår problemer med et barn, eller hvis der opstår andre problemer, så er der mange familier, der ikke kan holde sammen, og derved bliver der sat en selvforstærkende proces i gang.

Jeg tror, vi frem for alt skal erkende, at netop i de sammenhænge, som vi snakker om i dag, med det, der her er kaldt de socialt udstødte grupper – men jeg vil godt stadig væk fastholde, at det jo er konkrete mennesker – netop for disse mennesker er familien og den hjælp, man kan få fra den, måske slet ikke tilstrækkeligt. Ofte kan familien ikke hjælpe, fordi familien selv er så involveret under en eller anden form. Jeg tror, at alle, der har været involveret i den slags problemer, erkender, at familien, hvor gerne den end ville, på grund af de særlige forhold af ubevidst art, der altid eksisterer i forældre og børn-relationer, måske i virkeligheden umuliggør, at problemerne kan løses dér.

Men vi skal frem for alt også se i øjnene, at der ofte er flere sæt af problemer. Sidst, men ikke mindst skal vi se i øjnene – og det var det, jeg startede med at sige – at vores samfund er fuldstændig forkert skruet sammen, hvis vi

[Lone Dybkjær]

skal hjælpe hele mennesker og ikke kun skal håndtere en eller anden del af et menneske, hvad enten det nu er et ben, en arm, en nyre eller sådan noget. Det kan vi klare, men hvis der er tale om noget, der er mere komplekst, nemlig hele mennesket, er vi ikke særlig godt rustet til at gøre det med det system og det samfund, vi har opbygget. Det hænger jo snævert sammen med, at vi har specialiseret os på alle områder. Det er netop denne specialisering, der er en del af problemet, for det er den, der betyder, at vi har så svært ved at gøre noget ved netop hele mennesker og hele menneskers meget komplekse problemstillinger.

Mit udgangspunkt er altså dels, at familien ikke kan klare problemerne, fordi den i hvert fald somme tider er en del af dem og under alle omstændigheder ofte kan være i nogle arbejdsmæssigt pressede situationer, som gør, at der ikke er tid til det, dels at vi har et samfundsstruktursystem, som er indrettet på en sådan måde, at det heller ikke kan tage hånd om hele menneskets problemer. Derfor bliver de tre vigtigste ord for mig i dag: kontaktpersoner, bofællesskaber og væresteder.

Det, der ofte sker i dag, er, at mennesker, der kommer i kontakt med systemet, som vi kalder det – under en eller anden form – slæbes fra afdeling til afdeling, fra person til person, for så til sidst at ryge ud i tomheden. Det er den tomhed, vi på en eller anden måde skal håndtere. Det kan godt være, at vi ikke kan hjælpe disse mennesker fuldt ud, men igen må udgangspunktet være, at vi under alle omstændigheder skal gøre vores bedste for, at de hver for sig kan få så meget ud af deres tilværelse som overhovedet muligt. Vi har nu engang kun det ene liv.

Derfor må vi nødvendigvis også se på strukturer. Hr. Duetoft var inde på det og sagde, at det ikke er med i dagsordenen. Det er jeg selvfølgelig enig med hr. Duetoft i; jeg kan jo også læse dagsordenen, som jeg selv står bag, og som jeg derfor kan støtte, men jeg tror bare, vi er nødt til at sige, at vi altså ikke kan løse alle problemer på én gang. Og så må vi altså tage fat og se, hvad vi kan gøre, hvis vi umiddelbart vil gøre noget her og nu. Men jeg vil godt sige, at det er afgørende, at vi får set på de strukturer. Jeg tror, det er vigtigt, at vi får dem diskuteret. Jeg tror, at det er vigtigt, at vi tager hånd om dem også ved at tage udgangspunkt i de

konkrete hele mennesker, som jeg var inde på, for strukturerne passer altså slet ikke til de problemer, vi står over for.

Jeg tror, det er vigtigt, at vi får sat gang i udviklingen af bofællesskaber og væresteder. Vi kender jo alle sammen eksempler på steder, der har fungeret godt, og som vi kan henvise til. Men inden vi får det gjort, går der jo et stykke tid. Jeg tror derfor, at vi i dag meget konkret med en del af de penge, der er afsat til det, skal satse på kontaktpersonerne, så der umiddelbart for de enkelte mennesker er nogle personer, som de kan gå til, hvis de er i vanskeligheder.

I virkeligheden tror jeg, vi skal prøve at opbygge et system med, at hver enkelt person skal have tilknyttet en kontaktperson, måske to eller tre, som altid under en eller anden form kan være til stede, og som kan hjælpe med problemerne. Jeg synes, vi skal starte dér. Det er konkret, og det er i virkeligheden ikke frygtelig kostbart i forhold til en række af de andre tiltag, der skal i gang, også hvis vi taler om de mere principielle ændringer, der skal til.

Jeg tror, det er nødvendigt, at vi tager dette udgangspunkt, sådan at vi får opbygget et net af personer, der på de menneskers vegne, som vi her taler om, kan tage kontakt til systemerne, og som også kan være en slags formidlere af de synspunkter, som de nu har, og som det kan være svært at formidle. Vi kender jo godt situationen med et menneske, der f.eks. har et psykisk handicap og skal formulere sig over for en fortravlet sagsrådgiver, for slet ikke at tale om en fortravlet læge, eller hvad ved jeg. Inden man nogen sinde kommer i gang med at sige ordene, er tiden jo gået, og det er faktisk et problem. Derfor tror jeg, vi skal have nogle folk, der kan være med til at formidle disse kontakter, og som de mennesker, som de under en eller anden form skal repræsentere, har tilstrækkelig tillid til.

Jeg skal derfor meget opfordre til, at vi i det videre arbejde med fordelingen af disse 50 mio. kr. meget konkret søger at få etableret nogle kontaktpersoner til de grupper, vi her taler om, og som vi helt konkret kender, fordi de alle under en eller anden form har været i kontakt med det såkaldte system.

Inger Stilling Pedersen (KRF):

Fra Kristeligt Folkepartis side vil vi gerne

[Inger Stilling Pedersen]

starte med at sige tak til Socialdemokratiet, som har taget initiativet til debatten i dag, og også sige tak til socialministeren for den redogørelse, vi har fået, hvori opremses alle de initiativer, der nu skal tages. Efter at have deltaget i debatten kan vi jo godt se, at vi står over for et stort, massivt problem, som der ikke er nogen enkel løsning på.

Fra Kristeligt Folkepartis side vil vi gerne dele det op i to spørgsmål. Det første er: Hvad er årsagerne til, at vi får problemer med hjemløse, prostitution og alkoholmisbrug, og hvad kan vi gøre for at hindre, at de opstår? Det andet er: Hvad gør vi i dag?

Vi kan også starte med at spørge, om vi egentlig har forsket nok i årsagerne til, at vi har problemerne; f.eks. havde man for få år siden overhovedet ikke forsket i, hvorfor nogle – det gælder begge køn – havner i prostitution. Man vidste meget lidt om det, hvorimod man i vore nabolande havde forsket temmelig længe for at finde årsagerne til det. Hvis vi skal løse nogle problemer eller være med til at forebygge nogle, er vi også nødt til at vide noget om, hvad årsagerne er til, at mennesker havner i dem, og de er vidt forskellige.

Som det også er sagt, er vi nødt til målrettet at se på, hvad vi kan gøre for de enkelte grupper, og hvad vi kan gøre for at forebygge problemer. Fra Kristeligt Folkepartis side har vi sagt igennem årene og bliver ved med at sige, at det er utrolig vigtigt at sats på familien, give familien rimelige vilkår, give forældre og børn tid til hinanden, tid til at være sammen og få lov til at bygge et trygt fællesskab op.

Jeg nævnte kort før, at mange mennesker i vort land er psykisk syge. Det kan der være mange grunde til, f.eks. arveanlæg, men mange bliver det også. Mange af de mennesker, der render os herinde på dørene, og som vi måske bliver lidt trætte af, er måske startet som helt »normale«, men har løbet panden imod en mur over for det offentlige system. De kan egentlig have haft ret, men har ikke kunnet få det og er så blevet bitre og har opgivet det hele. Som jeg sagde før, er det derfor meget vigtigt at se på disse ting i en helhed, se på dem med andre ministeriers øjne for at se, om vi kan gøre noget for at hindre, at mennesker kommer i den situation.

Jeg talte for ikke så længe siden med en ung prostitueret; hun var ikke fyldt 18 endnu og

ville meget gerne ud af det. Hvorfor hun var havnet i det? Fordi hun ikke kunne få pengene til at slå til. Hun var dybt ulykkelig over det og havde derfor det mål at komme ud af det, og hun havde en chance for det, fordi nogle mennesker havde taget sig af hende og ville prøve at hjælpe hende.

Hvordan ser Folketinget og offentligheden på prostitution, på alkoholproblemer, på de hjemløse og på posedamerne? Har vi en håndbevægelse tilovers for dem? Nogle siger, at de selv har valgt det. Ser vi ned på dem, fordi det er samfundets allerlaveste, vi snakker om – vi andre er heldigvis hævet lidt over det – eller prøver vi at forstå, at der ligger en tragedie bag hver enkelt af disse menneskers skæbne?

Vi talte tidligere i dag om handlingsplaner. Det kan lyde koldt og brutalt, men det var heldigvis ikke sådan, Venstres ordfører mente det, og det er jeg glad for. Man vil prøve at hjælpe og støtte det enkelte menneske uden at kræve noget til gengæld.

Vi har et godt offentligt system – og det skal vi også have – som har hovedansvaret, og her vil jeg gerne sige til hr. Tom Behnke, at et menneske selvfølgelig altid har ansvaret for sig selv, men i det øjeblik, det kommer i en situation, hvor det ikke kan tage ansvaret for sig selv, må andre – og det er så det offentlige – tage det.

Så har vi et »privat« system – privat i gåseøjne, fordi det får store offentlige tilskud – som fungerer særdeles godt, og som jeg også har sagt før, tror jeg, at hemmeligheden ved at få vore systemer til at fungere er, at det offentlige og det private skal gå hånd i hånd; det ene skal ikke føle sig bedre end det andet, men det ene skal supplere det andet, for når vi taler om disse store grupper af mennesker, drejer det sig om at få mangfoldigheden frem. Jo flere og jo mere varierede tilbud vi kan give, des flere mennesker kan vi nå, og derfor er det dejligt i debatten i dag at høre, at man egentlig har den indstilling, at man gerne vil hjælpe så bredt som overhovedet muligt. Vi skal støtte de private organisationer, der måske har nogle mennesker, som ikke behøver at se så nøje på arbejdstiden, som vil ofre deres fritid, og som har det udgangspunkt – meget ofte på et kristent grundlag – at de mennesker, der kommer til dem, er værdifulde og nogle, de gerne vil gøre noget for. Det er der selvfølgelig også

[Inger Stilling Pedersen]

nogle i det offentlige system der gerne vil, men man føler det måske mere uforpligtende at komme til en institution af den slags.

Jeg er egentlig lidt ked af – og det kommer vi til senere på dagen – at ministeren nu fremsætter et forslag om, at staten ikke mere skal være ret meget med i forsorgshjemmene, der nu skal overgå til kommunerne. Jeg er meget, meget bange for, at prisen vil skulle betales af de svageste grupper, ikke fordi kommunerne ikke gerne vil, men fordi der hele tiden stilles sparekrav. Derfor håber jeg, at vi kan blive ved med at bevare den ordening, vi har i dag, samtidig med at vi ser på nogle af de andre gode ting, der netop er med i det forslag, som vi vender tilbage til.

Amterne prøver også at gøre det så godt som muligt, men også her kommer spareiveren ind, og det går så ud over de svageste, for man siger, at man nu hverken vil have overenskomst med KFUM eller Blå Kors, fordi man skal have en struktur, der omfatter det hele. Det lyder også meget godt, men står man så ikke netop i fare for at tabe de mennesker på gulvet, som vi taler om i dag? Hvad gør vi for dem? Det væsentligste, vi kan gøre her og nu, er selvfølgelig at give dem så mange tilbud som overhovedet muligt, og i den forbindelse kan vi nævne mange ting. Vi har forsorgshjem, der kan være meget gode, men er der altid en seng til en hjemløs? Kan man komme ind ganske uforpligtende, få en at snakke med, få en seng og måske komme i gang med noget?

Jeg tror, at det er en illusion at tale om, at det er et arbejdsløshedsproblem. Det er det måske startet med, men det drejer sig om, at disse mennesker kommer i gang med et eller andet, og på nogle af de institutioner, vi har i dag, engagerer man netop de mennesker, der kommer ind. En har måske været maler og kan være med til at male hus, en har været noget andet og kan gøre en indsats inden for sit område, og så får man pludselig værdi som menneske. Ligger hemmeligheden ikke i, at man skal have værdi som menneske? Enten du er posedame, prostitueret, eller hvad du ellers er, skal vi respektere dig som et menneske, der har værdi. Jeg håber, at debatten i dag ikke bare bliver ord, men at man vil gå ned under problemerne, f.eks. se på, hvad det er, der gør, at man får alkoholproblemer.

Jeg er også ked af, at man sparer på nogle af de steder, f.eks. Kriminalforsorgen, der kunne være med til at rette mennesker op, og måske i stedet støder dem ud i kulden. Jeg har sagt utallige gange herinde, at først den dag, vi lærer at se forholdet mellem kommune-, amts- og statsskatter, får vi sammenhæng i det, vi gør; den ene hånd ved ikke, hvad den anden gør. Jeg har spurgt sundhedsministeren, om hun vil garantere, at intet menneske lukkes ud fra en psykiatrisk afdeling, uden at det bliver lukket ud til noget. Vi har altså et ansvar for hinanden, og man kan ikke bare lukke ud til gaden og sige, at det ikke er ens bord. Hvis vi kan komme så langt, at Folketing, amtsråd og byråd har et fælles ansvar – også som mennesker har vi et ansvar over for vores medmennesker – tror jeg virkelig, at det kan lykkes. Kristeligt Folkeparti er i hvert fald parat til at være med og yde en indsats.

Lad os gerne snakke arbejdsløshed, for det er et enormt problem, men lad os også snakke lidt om, at mennesker har værdi, selv om de ikke står et eller andet sted fra 8 til 16; der er mange former for arbejde, man kan gøre, så man får værdi. Kristeligt Folkeparti er parat til at gøre en indsats, men vi kræver altså også, at det bliver til mere end ord, at man går bag problemerne og er villig til at se på de årsager, som gør, at folk kommer i den situation, som mange er kommet i.

(Kort bemærkning).

Hans Jørgen Jensen (S):

Det glædede mig overordentligt at høre fru Inger Stilling Pedersens tale om alkoholproblemerne, for hvis man ville føre den alkoholpolitik, som vi er nogle stykker der har talt om herinde, kunne man komme helt ud i boligkvartererne og løse mange problemer derude, samtidig med at man også kunne komme på arbejdspladserne og få tillidsmændene med i et sådant arbejde og måske også få et samarbejde arbejdspladserne og patientforeningerne imellem. Det tror jeg kunne være en meget god ting, der kunne være med til at løse mange problemer, og derfor glædede det mig overordentligt at høre, at Kristeligt Folkeparti netop nævnte alkoholproblemerne under denne debat.

Jeg håber, at man kan tage det som et udtryk for, at Kristeligt Folkeparti også i praksis vil

[Hans Jørgen Jensen]

være med til at føre en alkoholpolitik ud i livet og ikke bare tale om det.

Duetoft (CD):

Debatten i dag har efter min opfattelse handlet alt for meget om økonomi. Det er selvfølgelig vigtigt, at der nu bliver afsat nogle penge til disse ting, og det skal ministeren da have tak for at der bliver, men vi var tidligere i dag inde på en diskussion om strukturer, og jeg vil godt komme med et enkelt eksempel, som jeg mener burde indgå i debatten, selv om man vil lægge sig ud med en 3.000, 4.000, 5.000 mennesker i Danmark, nemlig samtlige kommunalbestyrelsesmedlemmer.

Jeg synes, det er utroligt, at det ikke en eneste gang i denne debat er blevet nævnt, at kommunerne ikke lever op til det, de skal. Jeg giver ikke fem flade øre for de fleste kommuners handlemåde i disse sager, og det kan godt være, at det ikke er venligt at sige det fra Folketingets talerstol til nogle andre folkevalgte, men det kan ikke hjælpe noget, at vi f.eks. det ene sted efter det andet kan se, at amter har et eller andet tilbud, der retter sig mod unge mennesker, der risikerer at blive gadebørn, og spørger kommuner, om de vil bruge det, hvorpå kommunerne svarer tilbage, at det vil de ikke, og at de nok selv skal klare deres problemer. I de enkelte kommuner findes der måske 2, 3, 4 personer, der har brug for sådan et tilbud, men den enkelte kommune vil ikke investere i det, fordi det er for dyrt; så bliver disse mennesker tabt, og en vis del af dem ender på gaden. Jeg synes, det er nødvendigt i en debat som den i dag at sige, at kommunerne i hvert fald i en række tilfælde spiller hasard med de svageste grupper, og jeg synes nok, at Folketinget kunne dunke nogle af kommunerne oven i hovedet.

Men vi kunne gøre noget andet, nemlig flytte ansvaret, og i den forbindelse vil jeg tage udgangspunkt i et konkret eksempel. I Københavns Amt udskriver man hvert år omkring 200 mennesker fra de psykiatriske afdelinger til gaden. Det er ikke, fordi Københavns Amt ønsker at udskrive disse mennesker til gaden, men fordi der ikke findes noget sted i de enkelte kommuner, hvor disse mennesker kan komme hen, og i visse tilfælde er der situationer, hvor kommunerne ved, at de pågældende kun vil blive det tilbudte sted 8 eller 14 dage, for så

vil de blive så syge igen, at de vender tilbage til hospitalerne; man bruger altså amtspengene og sparer sine kommunale penge.

Det er min opfattelse, at man bør lægge det samlede ansvar for f.eks. psykiatriske patienter ind under samme instans, og da det vil være meget vanskeligt at flytte ansvaret for indlæggelser af psykiatriske patienter ud til kommunerne, har CD forestillet sig, at vi gjorde det modsatte, nemlig at lægge den sociale opfølgning af psykiatriske patienter under amtet. Om det så skal ske på samme måde, som det er sket på ældreområdet – nemlig ved at amterne har sagt til kommunerne, at de havde tilbudene, og at kommunerne kom til at betale for dem, hvis de ikke havde et, der var lige så godt – eller man kun skal udskrive patienter til amtslige sociale institutioner, kan vi diskutere, men det er uacceptabelt, at et offentligt system tillader sig at sætte svage grupper på gaden, fordi et andet offentligt system ikke lever op til det ansvar, man rent faktisk har, og det er Folketingets opgave at sørge for, at en sådan struktur ændres; det er efter CD's opfattelse nødvendigt at diskutere en ændring.

Jeg vil da godt spørge socialministeren, om socialministeren kunne tænke sig en ordning som den, der findes på ældreområdet, hvor kommuner, der ikke har plejehjemspladser, men lader deres ældre ligge på hospitalerne, kommer til at betale det samme til hospitalerne, som en plejehjemsplads koster, og dermed får inspiration til at bygge egne plejehjem; noget tilsvarende kunne vi måske gøre med psykiatriske patienter, hvis ikke vi skal flytte hele ansvaret, så det ligger ét sted.

Når jeg taler med specielt pårørende til psykiatriske patienter, hvad jeg gør ganske ofte, er en af hovedankerne, at de får lov til at løbe fra amt til kommune og tilbage igen, for ingen vil påtage sig ansvaret for det, der sker, og man kan altså se patienter blive udskrevet fra det gamle Nordvang til en eller anden husvildebarak i Gentofte, hvor de så kan sidde i 14 dage og rådne op sammen med byens bedste junkere, indtil de bliver tvangsindlagt igen på den psykiatriske afdeling; så har kommunen kun haft en husvildebarakudgift i 14 dage, mens amtet har haft de øvrige udgifter. Tænk på alle de tragiske menneskelige konsekvenser det har, og det betyder i praksis, at mennesker, der er syge, men som med støtte kunne bo i egen

[Duetoft]

bolig, bliver tabt, dels fordi der ikke er nogen hjælp, dels fordi ansvaret er fordelt, og disse flere hundrede tilfælde, det drejer sig om i Københavns Amt, er nogle af dem, vi møder på gaderne i København; jeg vil godt bede om, at man overvejer strukturændringer!

Jeg er enig i det andet – også den diskussion, som fru Lone Dybkjær lagde op til, er bestemt meget vigtig, men jeg mener, at vi herfra er nødt til at sige, at vores offentlige system ikke nødvendigvis er skruet så godt sammen, at det kan løse disse problemer. Og lad os så tage slagmålet med både amter og kommuner – hvis vi tør!

(Kort bemærkning).

Jytte Hilden (S):

Jeg synes, at det, hr. Duetoft fra CD lige har sagt, ligesom er med til at fastholde, hvad det er, vi diskuterer i dag, nemlig at det drejer sig om mennesker, om skæbner, som vi nogle gange læser om i aviserne, nogle gange har som naboer og nogle gange kender fra vores egen familie, og det tror jeg har været udgangspunktet for alle både tidligere og i diskussionen i dag, ligesom det også vil være det fremover.

Derfor er det selvfølgelig også udgangspunktet for de fattigdomsmidler eller PUF-midler, som vi kalder dem nu om dage, der gives til de frivillige organisationer, så de får nogle muligheder for at gøre et konkret stykke arbejde.

En af de ting, der naturligvis skal sættes fokus på, er det, som fru Lone Dybkjær fra Det Radikale Venstre var inde på, nemlig det ændrede familiemønster, den anden måde, tingene foregår på i hjemmet. Det er måske problemet, at far og mor er på arbejde, eller i nogle tilfælde, at far og mor ikke er på arbejde. Derfor hilser jeg også den diskussion, vi har fået om det frivillige arbejde og de ting, som man kan gøre bedst ved frivilligt arbejde, velkommen, fordi det mange gange udføres af mennesker, der har tingene inde på livet, men jeg er også i bund og grund enig, når fru Inger Stilling Pedersen fra Kristeligt Folkeparti siger, at vi ikke må tabe af syne, at det er det offentliges ansvar, hvordan det går mennesker i dette land; jeg ved godt, at vi hver for sig har et ansvar for vores eget liv, og at vi virkelig er på herrens mark, hvis vi bare lossere tingene over på andre eller siger, at nu skal de frivillige klare det.

Så jeg tror også, og det fremgik jo også af de sidste indlæg, at det er vigtigt, at vi ved denne debat får startet en diskussion af, at det ikke er alle rutiner i det offentlige, der er lige nemme at have med at gøre, og at det ikke er alle samspil mellem kommune, amt og stat, som virker lige hensigtsmæssige. Det kan vi herinde, som har fornøjelse af at strukturere ting, læse og finde ud af meget, godt se, men de mennesker, vi i dag snakker om, løber mange gange sur i den jungle af ordninger, der findes, så det er jeg glad for at vi også har fået diskuteret.

(Kort bemærkning).

Duetoft (CD):

Jeg er selvfølgelig meget enig med fru Jytte Hilden i det sidste indlæg – jeg så også, at fru Jytte Hilden nogle gange kiggede ned på mig, og det var jeg selvfølgelig glad for – men jeg hørte ikke rigtig svaret. Jeg vil godt spørge, om Socialdemokratiet – jeg spurgte ministeren, men jeg vil gerne udvide det til Socialdemokratiet – er indstillet på at se på ansvarsplaceringen mellem amter og kommuner, således at man får samlet et fælles ansvar for disse ting, så man er fri for at spille bold mellem den ene og den anden. Jeg har altså 10 gange under debatten i dag hørt påstanden om, at vi skal have amter, kommuner og stat til at spille bedre sammen – jamen det hørte jeg også for et år siden, det har jeg hørt i amtsrådet hver 14. dag nu i 2-3 år, og kommer man ud til en debat, sidder læger, socialarbejdere og alle mulige andre og siger, at vi skal have systemerne til at fungere bedre sammen, og der sker ikke en kæft! Der vil kun ske noget, hvis man ansvarsmæssigt får samlet tingene, for ellers kan det ikke lade sig gøre. Vi må herindefra sige, at et menneske, der er inde i vores system, ikke må kunne stå i en situation, hvor det bliver udskrevet til ingenting, og at det er den udskrivende parts ansvar, at der derefter sker noget, der er fornuftigt. Hvis vi ikke lovgivningsmæssigt tilkendegiver det, sker der altså ikke noget.

(Kort bemærkning).

Jytte Hilden (S):

Mit svar til hr. Duetoft skal være et klart ja! Selvfølgelig er vi også parat til at diskutere, hvordan socialpolitikken kan køre bedst muligt. Vi fik en bistandslov i 1976, og det var me-

[Jytte Hilden]

get vigtigt, for folk rendte fra Herodes til Pilatus for at finde ud af, hvor de skulle henvende sig for at få løst det enkelte problem. Det var en god ting dengang, men tingene udvikler sig altså, og nu er der faktisk gået 17 år, siden bistandsloven trådte i kraft, dvs. diskussionen ligger næsten 20 år tilbage. Vi må gøre os klart, at vi på det sociale område som på en lang række andre områder har brug for at diskutere, om tingene bliver klaret på den bedst mulige måde, og da jeg faktisk tror, at vi alle sammen i det sidste par år er blevet bedre til at lytte til, hvad det er, der er galt derude, og hvor det er, det slår revner, vil vi selvfølgelig hver især og hver med sin stemme komme med løsningsmodeller.

Men mit svar er faktisk ja, og det ligger også i, at Socialdemokratiet ved flere forskellige lejligheder har sagt, at vi ikke tror på – det vil hr. Duetoft i øvrigt også høre under næste punkt på dagsordenen – at det er en løsning blot at lægge ting ud og give bloktilskud på en eller anden måde. Vi tror, at det, vi gør herinde, skal være langt mere aktivitetsrettet for ikke at skabe for megen forvirring ude omkring.

(Kort bemærkning).

Lone Dybkjær (RV):

Jeg kan for så vidt være enig med hr. Duetoft i det med ansvarsplacering – jeg havde nær spurgt, hvem der ikke kunne det, og det er ikke ment uvenligt, vil jeg lige sige – men det, jeg tror er problemet, er den specialisering, jeg var inde på. De mennesker, der udskriver, har ikke forudsætninger for at tage hånd om de mennesker, der bliver udskrevet, for de kan altså kun en lille del vedrørende et menneske, og det er derfor, jeg var lidt optaget af, at vi fik diskuteret, om man kunne etablere en gruppe kontaktpersoner, som kunne være velegnede, også fordi systemet ofte bliver irriteret på dem, der er tale om, fordi de kommer igen og igen. Det er jo en del af hele det psykiatriske mønster i bredeste forstand, at problemerne ikke rigtig bliver løst, hvorfor patienterne returnerer, men stadig væk er problemerne svære at løse, fordi de ansatte kun kan en lille del af et speciale. Jeg havde nær sagt, at det er i orden, hvis man har en ganske bestemt psykiatrisk sygdom, men problemet er jo næsten altid, at man er på nogle af grænsefelterne mellem det, vi kalder systemet, og det almindelige liv. Når man ikke

kan placeres i en ganske bestemt gruppe, er det virkelig svært, og det er egentlig derfor, at jeg synes, at vi i forbindelse med denne debat eller i forbindelse med en diskussion om satsmidlerne skulle koncentrere os lidt om, hvorvidt vi kunne sætte nogle konkrete personer ind. Det behøver ikke være nogle mennesker med en helt speciel uddannelsesmæssig baggrund – det gør ikke noget, at de har en – men i virkeligheden skal det blot være nogle mennesker, som kan agere i det normale system, og som har en tilstrækkelig menneskelighed til at hjælpe de pågældende, sådan at vi sikrer, at de aldrig er alene, og så kan vi tilknytte bosteder og alt muligt andet. Hvis vi skal gøre noget meget præcist her og nu, kan vi efter min opfattelse kun gøre det ved hjælp af nogle direkte kontaktpersoner, og jeg synes godt, vi kunne prøve at se, om det ikke skulle vise sig at være nok så effektivt.

(Kort bemærkning).

Hans Jørgen Jensen (S):

Tidligere på dagen diskuterede man Kriminalforsorgen, og når man nu taler om, at folk lukkes ud til ingenting, føler jeg trang til at gentage lidt af det, der blev debatteret i forbindelse med Kriminalforsorgen. Man bliver jo ikke bedre af at sidde i fængsel, dér lærer man ofte meget mere kriminalitet, men når man kommer ud af fængslerne, er der ofte ingen bolig, intet arbejde, og så går man tilbage til det gamle system, der udvikler kriminalitet. Derfor var jeg meget glad for, at hr. Duetoft tog det op og sagde, at vi måtte prøve at få det centraliseret på en eller anden måde, så nogen havde ansvaret.

Jeg tror faktisk, at det, fru Lone Dybkjær var inde på om kontaktpersoner, ville være en ganske glimrende model til et system, så man kunne få disse ting sat rigtigt på plads.

Vi har tidligere behandlet vores psykiatriske patienter og åndssvage mennesker i store institutioner, og det var en dårlig ting. Derfor har amterne på en ganske udmærket måde løst mange af problemerne og skabt et værktøj, vi kan bruge i det fortsatte arbejde, og derfor tror jeg, at det måske kunne være godt at få nogle kontaktpersoner, som kunne løse mange af de menneskelige konflikter, der opstår hos de mennesker, som vi her diskuterer problemstillingerne for – så tak for de bemærkninger.

(Kort bemærkning).

Inger Stilling Pedersen (KRF):

Debatten har her til sidst drejet sig om, hvorvidt de psykisk syge kunne lukkes ud til ingenting. Fru Lone Dybkjær sagde noget om, at de mennesker, der behandlede dem, jo ikke kunne tage sig videre af dem. Drejer det sig om besparelser i amterne, eller har man nogle teorier om, at vi alle skal være ens? Må de, der har psykiske problemer, ikke have dem? Skal de være ligesom »normale«? Det kan vi sætte i gåseøjne, for hvem er normal? Så giver man mere eller mindre direkte nogle læger næsten et påbud om, at man nu nedlægger så og så mange pladser, og de, der ikke er plads til, bliver lukket ud. Problemet har man så lagt over til kommunerne, hvoraf nogle efter bedste evne forsøger at tage det op, mens andre ikke gør det.

Prisen betales af nogle psykisk syge, som er en stor belastning for deres familie og andre. Det er da selvfølgelig særdeles godt at have nogle kontaktpersoner, men hvad skal de stille op over for de massive problemer, der opstår, når en eller flere henvender sig? Kan man skaffe dem en bolig? Kan man skaffe dem et værested? Skal man have så megen tid til sin rådighed, altså være uden arbejde, at man kan tage sig af dem både dag og nat? Der er virkelig mange problemer i det.

Vi er i Kristeligt Folkeparti meget åbne over for, at der skal være nogle kontaktpersoner at tale med, men så skal vi også give disse kontaktpersoner nogle redskaber.

(Kort bemærkning).

Duetoft (CD):

Jeg vil gerne sige til fru Lone Dybkjær, at jeg forestillede mig ikke, det var de samme mennesker, men naturligvis en anden gruppe mennesker, der skulle følge sagen op.

Det, der for mig er afgørende, er, at det er samme system, der har ansvaret. I dag er det sådan, at hospitalssystemet bare udskriver uden at tænke på, hvad der foregår bagefter. Hvis det lå under samme hat, ville man sige: Der skal være den institutionsplads, der skal være det bofællesskab, der skal være den mulighed for den pågældende. Det var det, jeg forestillede mig; ikke at det skulle være de samme mennesker.

I øvrigt er jeg meget åben og positiv over for tanken om en kontaktperson. Så vil jeg bare bede om, om vi i fællesskab kunne udvide tanken til at overveje, om det, man nu har gennemført i Københavns Amt, nemlig en psykiatriambulance, altså en psykiatrisk lægevagt, også kunne komme med ind i diskussionen. Det hjælper nemlig nogle af dem, der bor alene, og som egentlig godt kan bo alene, hvis de får den støtte, at de i krisesituationer hurtigt kan få hjælp. Når det er interessant i denne debat, er det selvfølgelig af den grund, at hvis man flere gange har smadret sin lejlighed og ryger ud af den, så er hjemløsheden det næste skridt på vejen. Det problem kunne man måske løse på denne måde. Så hvis vi kan se på kontaktpersoner og psykiatriambulancessamtidig, vil jeg være glad og lykkelig.

Socialministeren (Else Winther Andersen):

Jeg vil gerne starte med at sige tak for en god debat. Den har virkelig vist, at dette er et emne, der interesserer alle partier her i Folketinget. Talerne har tacklet emnet med forskellige indgangsvinkler, og på den måde har vi virkelig fået en nuanceret debat.

Der har været nogle ting, der tydeligt er gået igen fra starten af debatten. Det er spørgsmålet om boliger og boligpolitikken, og hvordan den kunne tilrettelægges. Så har man været inde på det frivillige arbejde kontra det offentliges ansvar, sammenhængen i tingene, og vi har set på spørgsmålet om kontaktpersoner, hvilket jo nok specielt ligger inden for området psykisk syge.

Vi har også erkendt, at der konstant sker en ændring i vores samfund. Det er ikke stationært, det er mindre stationært i dag, end det var for 20 år siden, og det gør, at familiernes situation i dag er fuldstændig anderledes, end den var tidligere. Så det er ikke bare et spørgsmål om det enkelte menneske, det er i høj grad også et spørgsmål om, hvorvidt der er en sammenhæng i familiens situation og en sammenhæng, hvori der også er plads til vores børn. Også dette er kommet frem under indlæggene her. Ligeledes ved vi, at den alt for store arbejdsløshed, som vi har, også har indflydelse på dette problem.

Hvad angår boligområdet, mener jeg, det er vigtigt, at vi får gjort nogle forsøg, så vi kan få afprøvet nogle nye boligformer. Det kan være,

[Socialministeren]

at folk ønsker at bo sammen i fællesskab. Det kan også være, nogle ønsker at bo i en mindre bolig. Der har været stillet et direkte spørgsmål, om den lovgivning, vi har på området – det var fra fru Karen Jespersen – kunne bruges, som den er, f.eks. med henvisning til § 5. Jeg kan svare, at institutionerne med den lovgivning, vi har, udmærket kan kædes sammen med bofællesskaber efter en anden paragraf i bistandsloven.

Men derudover synes jeg i allerhøjeste grad, at vi sammen med boligministeren skal være meget åbne over for at se på nogle andre biformer. Som jeg sagde før: nogle mere fleksible, måske mindre, og måske boliger, som vi forsøger at knytte nogle specielle krav til. Det synes jeg kunne være et godt udgangspunkt.

Der blev direkte spurgt: Hvor meget vil det koste, og hvad kan vi få? Jeg synes, det ville være meget forkert at begynde at sige, at vi kan få lige nøjagtig det antal boliger for så og så mange penge. Nej, det, vi skal gøre, er, at vi skal lade fantasien blomstre og se på, hvad det kan lade sig gøre at få sat i værk, inden vi begynder at se på, om vi eventuelt skal have nogle lovgivningstiltag på nogle af disse områder.

Så har der været talt om det frivillige arbejde kontra det offentlige. Det har nemlig vist sig, at det frivillige arbejde efterhånden udgør en større og større aktiv del af det sociale arbejde, og det er rigtigt, som det er sagt, at de frivillige bedre kan nå ud i hjørnerne, end det offentlige kan.

Det er også blevet sagt – og jeg har selv sagt det tidligere i dag – at det er det offentlige, der er garanten i den sidste ende, og det vil jeg gerne vedstå her. Men det offentlige skal ikke alene være garanten, det offentlige skal også være en bedre samarbejdspartner i forhold til det frivillige arbejde, bestrebe sig på at være konsulenter og hjælpere i forhold til nogle af de ting, som det frivillige hjælpearbejde er god til at gøre. Vi må nemlig huske – som det også er blevet sagt – at lige meget hvad vi sætter i værk inden for boligområdet, inden for området kontaktpersonordninger, væresteder osv., så må vi tage udgangspunkt i det enkelte menneske, tage udgangspunkt i, hvor det enkelte menneske står, og arbejde ud derfra.

Så har der været talt om, hvordan vi kan komme videre, og at vi skal sikre os, at man bliver ordentligt orienteret. Der synes jeg vi

har gjort nogle gode erfaringer med 15 millioner kroner-puljen, hvor vi jo hurtigt gik ud og bad om forslag til initiativer og fik dem sat i værk. Det er da en af de tanker, jeg har, at vi beder kommuner og amter om at komme med forslag bl.a. på boligområdet, men også på området væresteder og kontaktskaber, så vi kan se, hvad man kan gøre for at følge den foreslåede dagsorden op. Og det er da selvfølgelig – havde jeg nær sagt – en selvfølge, at Folketinget vil blive orienteret om, hvordan man havde tænkt sig at arbejde videre, ganske som vi gjorde i forbindelse med 15 millioner kroner-puljen.

Der er et område, jeg lægger utrolig meget vægt på, og derfor var jeg glad for den sidste del af debatten, hvor man beskæftigede sig med en kontaktpersonordning, som kunne bruges til at skabe sammenhæng mellem udskrivningen fra hospitalet og bosituationen. Det er et område, jeg synes vi skal ofre både ressourcer og tid på at få etableret. Jeg forestiller mig, at det eventuelt kan lade sig gøre sammen med det frivillige arbejde. Her tænker jeg specielt på Sind, på pårørendeorganisationer, der er interesseret i og vil gå ind og være behjælpelig med at etablere disse ting. Det ville være lykken, hvis man, når man er psykisk syg og får det dårligt, havde en person, man kunne rette henvendelse til. Og det skulle gerne være sådan, at ordningen også fungerer på de tidspunkter af dagen, hvor det offentlige ikke tager imod. På den måde kan vi gøre noget for at få en ordentlig sammenhæng i tilværelsen for disse mennesker, for jeg giver dem ret, der siger, at der er ikke meget ved at blive udskrevet fra et hospital for en måned efter igen at blive indlagt, fordi det at tage én's medicin er smuttet for én. Jeg tror, at hvis vi skal komme langt nok her, bliver vi nødt til at medinddrage de frivillige, for vi må indrømme, at hvis det er sidst på dagen, man har mest brug for hjælpen, er der en tendens til, at det offentlige system har lukket.

Jeg vil gerne slutte med at sige tak for, at det er lykkedes at vedtage en dagsorden, som alle partier i Folketinget er enige om, og det er så op til os i fællesskab at få udmøntet denne dagsorden til gavn for de udstødte og de svage i samfundet.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslaget om motiveret dagsorden af Karen Jespersen (S), Pia Christmas-Møller (KF), Eva Kjer Hansen (V), Hanne Thanning Jacobsen (SF), Tom Behnke (FP), Bente Juncker (CD), Lone Dybkjær (RV) og Inger Stilling Pedersen (KRF) (se foran)

vedtoges med 124 stemmer (S, KF, V, SF, FP, CD, RV og KRF); 1 (Niels Anker Kofoed (V)) stemte hverken for eller imod.

Hermed sluttede forespørgslen.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Første behandling af lovforslag nr. L 111:

Forslag til lov om ændring af lov om social bistand. (Ændring af reglerne om forsorghjem m.v.).

Af socialministeren (Else Winther Andersen).

(Fremsat 25/11 92).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Jytte Hilden (S):

Folketinget har nu haft et par timers debat om, hvordan vi gør tingene bedre for de udstøtte grupper, og det var der bred enighed om at vi skulle. Dette punkt på dagsordenen handler om et konkret forslag til, hvad vi så gør. Og dér er jeg bange for, at enigheden ikke vil være helt så stor.

Det foreliggende lovforslag, som socialministeren har fremsat, går ud på at ændre på finansieringen af det, vi kalder forsorghjem og herberger. Der er en lang række rigtige og gode ting både i den skriftlige fremsættelse og i selve lovforslaget. Men når vi kommer til det, det reelt handler om, nemlig denne finansieringsændring, må jeg for Socialdemokratiets vedkommende sige: Vi tror ikke på det! Vi tror ikke, at vi kan få alle de gode ting, der står om det, ud af det blot ved, at der nu skal betales fifty-fifty i amter og kommuner i stedet for som i dag: 75 pct. til staten og 25 pct. til amterne.

Jeg behøver blot at minde om, at det er en kommune som København, det er en storby

som København, det er en hovedstad som København, der helt naturligt trækker en række mennesker til sig, som har store problemer af familiemæssig art, af social art, af enhver art. Derfor vil en ændring af finansieringen som den her foreslåede være en ekstra byrde for København. Det kunne man så endda klare. Men det er Socialdemokratiets opfattelse, at vi ikke som samfund kan lægge ansvaret for, at vi også centralt bør gøre noget og bør have nogle økonomiske midler at gøre noget med, fra os. Derfor tror vi ikke på en omlægning, der alene lægger pengene ud til amter og kommuner.

Det, det drejer sig om – og det bliver også sagt smukt i lovforslaget – er at finde nye måder at lave krisecentre på, nye måder at lave åbne døre på, nye måder at tage sig af dem, der selv møder op. Der er mange ting, som vi er meget enige i skal lægges om og gøres anderledes. Men vores forslag til en model vil være, at vi fortsat på finansloven, det vil sige statsligt, finansierer f.eks. forsorghjemmene. Det vil være en økonomisk byrde svarende til ca. halvdelen af de midler, der i dag bruges på § 105-institutionerne. Det totale beløb, der bruges, er af størrelsesordenen 400 mio. kr. Vores slag på tasken vil være, at vi fortsat skulle have et centralt ansvar for halvdelen af disse midler; man kan sige, at det f.eks. svarer til, hvad der gøres på forsorghjemmene.

Den anden del af de penge, der skal bruges, kunne så passende – og dér er vi fuldstændig enige – være en fifty-fifty finansiering mellem amter og kommuner. For der er heller ingen tvivl om, at vi er enige i det synspunkt i lovforslaget, at man kunne have den frygt, at kommunerne smyger nogle ting af sig og siger: Jamen det er jo betalt andetsteds på et andet niveau af det offentlige, så det behøver vi ikke tage os af. Netop efter den debat, der lige har været, vil jeg gerne sige, at det er meget vigtigt, at alle tre niveauer er med.

Til slut vil jeg gerne sige, at der har været megen interesse om dette lovforslag. Vi har fået en række henvendelser bl.a. fra Blå Kors, fra en række andre frivillige institutioner og fra Sundholm. Vi har også fået en række kommentarer fra mennesker, der ikke sidder bag ved et skrivebord, der ikke sidder med papirerne og budgetterne foran sig, men som arbejder helt ude i marken, helt derude blandt de udstøtte grupper. Alle disse henvendelser tyder på, at